

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.
Materiał opracowany przez Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie.
Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Materiał współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Lokalne Partnerstwa Wodne – stan obecny i perspektywy

KUJAWSKO-POMORSKI
OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO
w Minikowie

Minikowo, 2023

Lokalne Partnerstwa Wodne – stan obecny i perspektywy

ISBN: 978-83-65181-96-1

Nakład: 500 egz.

Praca zbiorowa pod redakcją Zenon Lewandowskiego

Autorzy:

Aleksandra Heftowicz

Ryszard Kamiński

Ryszard Zarudzki

Zenon Lewandowski

Rafał Serafin

Fotografie:

zasoby KPODR w Minikowie

Zasoby Lokalnych Partnerstw Wodnych

Aleksandra Heftowicz

Małgorzata Kołacz

Zenon Lewandowski

Ryszard Zarudzki

Opracowanie graficzne, skład: mgr inż. Jarosław Domiński

Wydawca:

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie

89-122 Minikowo

tel. 52 386 72 14

Lokalne Partnerstwa Wodne

– stan obecny i perspektywy

Spis treści

Wprowadzenie	5
I. Lokalne Partnerstwa Wodne - aktywne - nie tylko w kujawsko-pomorskim!! (Relacja z ciekawych warsztatów w Dolinie rzeki Stobrawy z maja 2023 roku).....	6
II. Wybrane działania Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Minikowie wspierające Lokalne Partnerstwa Wodne.....	8
III. Wsparcie finansowe na inwestycje związane z gospodarką wodną.....	11
IV. Inicjatywa Polskiego Komitetu ds. Wody przy Federacji Pracodawców Polskich - informacja prasowa	17
V. Doświadczenia, wnioski i rekomendacje doradców Lokalnych Partnerstw Wodnych (LPW)	19
VI. Wsparcie działalności Lokalnych Partnerstw Wodnych - potrzeby w zakresie doradztwa, szkoleń, promocji i informacji.....	23
VII. Rekomendacje i postulaty dotyczące prawnych, organizacyjnych i finansowych aspektów funkcjonowania spółek wodnych.....	28
VIII. Dobre praktyki w LPW - przykłady działań podejmowanych w zakresie gospodarki wodnej	37

Wprowadzenie

Lokalne Partnerstwa Wodne (LPW), które jako koncepcja zostały zainicjowane w Polsce na wiosnę 2020 roku, zaczynają nowy okres swojej aktywności. W województwie kujawsko-pomorskim, po etapie pilotażowym (w roku 2020) i gremialnego zawiązywania w kolejnych powiatach w latach 2021-2022 w ostatnich kilkunastu miesiącach rozpoczęły etap rzeczywistego funkcjonowania. Wdrażanie opracowanych wcześniej Powiatowych Planów Wodnych (PPW) odbywało się w 2023 roku nadal w ścisłej współpracy z Kujawsko-Pomorskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Minikowie (KPODR). Ośrodek prowadził działania wspierające szkolenia, wyjazdy studyjne, konferencje, kilka razy spotkała się zawiązana przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego – Wojewódzka Rada Partnerstw Wodnych.

Aktywność LPW w województwie kujawsko-pomorskim przynosi już pewne sukcesy. Dzięki mobilizacji wielu partnerów, dobremu przepływowi informacji i zaangażowaniu liderów LPW, spółek wodnych i przedstawicieli KPODR, w wielu spółkach wodnych w regionie pojawił się nowy sprzęt. We współpracy z Przedsiębiorstwem Wody Polskie uzgadniane są większe działania inwestycyjne na poszczególnych ciekach wodnych. Odbywa się szereg spotkań, gdzie formułowane są bardzo konkretne postulaty. Pojawia się oczywiście wiele pytań co do przyszłości i miejsca Lokalnych Partnerstw Wodnych, umocowania prawnego, źródeł finansowania ich bieżącej działalności oraz pojawienia się większych środków pozwalających na realne przeciwdziałanie niedoborom wody w rolnictwie. Susza po raz kolejny dała się we znaki rolnikom w wielu gminach województwa kujawsko-pomorskiego w 2023 roku. Przypomniła, że zmiany klimatu nie są „wymysłem ekologów, naukowców albo Unii Europejskiej”, ale realnym problemem, z którym trzeba będzie się mierzyć w kolejnych latach.

Niniejsza publikacja jest podsumowaniem wielu działań realizowanych w ostatnim okresie. Zawiera także analizy i postulaty dotyczące przyszłości LPW oraz informacje o możliwych do pozyskania środkach na inwestycje wodne:

- *Działania Wojewódzkiej Rady Partnerstw Wodnych i postulaty dotyczące funkcjonowania spółek wodnych*
- *Oczekiwania liderów LPW sformułowane podczas cyklu spotkań w powiatach*
- *Propozycje sformułowane przez grono doradców ODR ds. wody*
- *Przykłady efektywnych działań członków LPW w poszczególnych powiatach*

Lokalne Partnerstwa Wodne w województwie kujawsko-pomorskim przechodzą z okresu „dziecięcego do dorosłego funkcjonowania” i są gotowe do podejmowania wyzwań jakie sobie nakreśliły na starcie. Zachęcam do zapoznania się z tym wydawnictwem, gdzie czytelnik znajdzie wiele przykładów rozwoju Lokalnych Partnerstw Wodnych w naszym regionie.

Ryszard Kamiński

I. Lokalne Partnerstwa Wodne - aktywne - nie tylko w kujawsko-pomorskim!!

(Relacja z ciekawych warsztatów w Dolinie rzeki Stobrawy z maja 2023 roku)

Ryszard Kamiński

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie

25 i 26 maja 2023 roku w Dolinie Stobrawy, w województwie opolskim odbyło się spotkanie warsztatowe „Retencja naturalna na obszarach rolniczych i w dolinach rzecznych w aspekcie zmian klimatu i suszy”.

Współorganizatorami spotkania były: Komisja Europejska Przedstawicielstwo w Polsce

Fundacja Ekologiczna „Zielona Akcja”, Fundacja Ekorozwoju, Fundacja WWF Polska, Lokalne Partnerstwo ds. Wody Kluczbork.

W spotkaniu uczestniczyło wiele zainteresowanych instytucji i organizacji w tym między innymi: Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce, Przedstawiciele Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Przedstawiciele: Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego, PG Wody Polskie Wody Polskie RZGW Gliwice, Instytutu Technologiczno – Przyrodniczego w Falentach, Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, kilku ośrodków doradztwa Rolniczego, Zespołu Opolskich Parków Krajobrazowych, Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (z OT w Opolu), Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska, Stowarzyszenia LGD „Dolina Stobrawy”, Fundacji Hektary dla Natury oraz wiele innych.

Spotkanie miało na celu zainicjowanie dyskusji nt. zarządzania wodami i wypracowania rekomendacji dotyczących współpracy. Prowadził je zespół pod kierunkiem prezeski Fundacji Zielona Akcja - Ireny Krukowskiej – Szopa oraz pani Małgorzaty Bochyńskiej.

W trakcie spotkania poza sesjami warsztatowymi i plenarnymi zgodnie z załączonym programem odbyły się niezwykle interesujące warsztaty terenowe w Dolinie Stobrawy. Poprowadzili je Adam Ulbrzych i Marek Olejnik (rolnicy – pasjonaci reprezentujący Lokalne Partnerstwo ds. Wody z Kluczborka). Warsztaty terenowe obejmowały prezentację charakterystycznych dla dolin rzecznych zachodniej Polski, tradycyjnych systemów nawodnień rolniczych.

W trakcie sesji plenarnych warto zwrócić uwagę na prezentacje naukowe przeprowadzone przez wybitnych naukowców: profesora Edmunda Kacę z Instytutu Technologiczno-Przyrodniczy w Falentach oraz dr hab. inż. Tomasza Kowalczyka, profesora Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu. Ich wykłady obejmowały zagadnienia retencji na obszarach rolniczych w aspekcie zmian klimatu i zagrożenia suszą. Całość uzupełniły prezentacje przedstawicieli organizacji pozarządowych: „Retencja w dolinach rzecznych i ekosystemach mokradłowych” - Doroty Serwecińskiej z Fundacji WWF Polska oraz Ilony Biedroń z Fundacji Hektary Dla Natury.

Przedstawiciele Ministerstwa rolnictwa i Rozwoju Wsi zaprezentowali zawansowanie działań nad wsparciem dla gospodarki wodnej w tym między innymi ze środków Krajowego Planu Odbudowy (**B3.3.1 Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich**) Wielokrotnie podczas spotkania warsztatowego, pracy w grupach roboczych i dyskusjach „plenarnych” omawiano zasadę: „Nie czyń poważnych szkód”

Wytyczne techniczne dotyczące stosowania zasady „Nie czyń poważnych szkód” na podstawie rozporządzenia ustanawiającego Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:52021XC0218\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:52021XC0218(01))

Wnioski i rekomendacje:

Podczas spotkania uczestnicy wypracowali następujące wnioski i rekomendacje:

Wnioski z perspektywy Uczestnika – przedstawiciela Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego i jednego z inicjatorów tworzenia Lokalnych Partnerstw Wodnych w Polsce:

1. Ośrodki doradztwa rolniczego za mało swojej uwagi koncentrują na zapewnieniu wody dla produkcji rolniczej i upowszechnianiu wiedzy na ten temat.

-
2. Retencja naturalna – rolnicza jest zdecydowanie za mało dostrzegana i uwzględniana w działaniach doradczych prowadzonych przez ośrodki doradztwa rolniczego i inne instytucje.
  3. **Lokalne Partnerstwa Wodne, po ich powstaniu w większości przypadków w Polsce są zdezorientowane i nie mają jasno wyznaczonych celów dalszego funkcjonowania.**
    - **Powinny natomiast, przy wsparciu ośrodków doradztwa rolniczego i wielu profesjonalnych instytucji upowszechniać wiedzę i integrować działania przedstawicieli rolników (w tym spółki wodne, izby i organizacje rolnicze, PG Wody Polskie, instytuty naukowe i uczelnie rolnicze, samorządy i agendy rządowe).**
    - **Potrzebny jest więc kolejny krok funkcjonowania Lokalnych Partnerstw ds. Wody, wyraźne wskazanie ich miejsca w systemie przeciwdziałania niedoborom wody i zapewnienie choćby podstawowych środków na funkcjonowanie.**
    - **Każdy doradca, który ma wspierać rolników w zakresie przeciwdziałania niedoborom wody, oraz każdy członek Lokalnego Partnerstwa Wodnego, powinien w najszybszym możliwym terminie wziąć udział w praktycznych warsztatach, takich jak zostały zrealizowane 25 i 26 maja 2023 roku w Dolinie Stobrawy!**
    - **Najlepiej, aby tworzyć grupy mieszane – rolników, doradców, naukowców, przyrodników, przedstawicieli PG Wody Polskie i innych instytucji. Podczas takich warsztatów będą integrowane środowiska, które winny następnie w praktyczny sposób działać na rzecz zwiększenia retencji wodnej i przeciwdziałać niedoborom wody w rolnictwie.**

W dyskusji podsumowującej spotkanie, jeden ze współorganizatorów – Adam Ulbrych przekazał propozycje, jakie skierował w marcu 2023 do ministra Rafała Romanowskiego (Wiceministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi). Jego postulaty dotyczyły między innymi sugestii zmian legislacyjnych oraz większego zaangażowania Lokalnych Partnerstw ds. Wody, które zostały utworzone na terenie całego Kraju. Z kilkoma interesującymi punktami zgłoszonymi przez Adama Ulbrycha w imieniu Lokalnego Partnerstwa Wodnego z Kluczborka mażna zapoznać się poniżej:

- *Zmian w ustawie Prawo Wodne. Zwłaszcza zmiany definicji melioracji, która dziś mówi o umożliwieniu uprawy. Nie mówi że łąki się użytkuje, nie uprawia. Do właściwego użytkowania gruntów służą urządzenie melioracji nawodnieniowej. Obecna definicja wprowadza więc w błąd osoby, nie mające na temat melioracji wiedzy, ale mające wiele do powiedzenia przy analizie i ocenie tego jaki wpływ urządzenie melioracyjne ma na obszar, na którym się znajduje.*
- *Potrzeby wprowadzenia do prawa wodnego określenia zasobów wód podziemnych – uzależnionych od stanu ekologicznego terenów wodonośnych: łąk, torfowisk, lasów łąkowych oraz określenia terenów wodonośnych, wrażliwych ze względu na ich rolę w odnawianiu zasobów wód podziemnych, uwzględniając w tym tereny źródlisk łąk i torfowisk na terenach podgórskich, będących terenami wodonośnymi dla bezpośrednich ujęć wody, budowanych w górnych odcinkach strumieni. Dziś mamy tylko mowę o siedliskach zależnych od wody, ale nie mówimy że woda, zwłaszcza jej jakość jest zależna od stanu siedlisk.*
- *Zmiany rozporządzenia o sposobie ewidencji urządzeń melioracji wodnych. Ponieważ rozporządzenie obecne nie uwzględnia pozytywnej roli urządzeń melioracyjnych, służących zwiększaniu retencji na łąkach i torfowiskach. Chodzi o systemy nawodnieniowe, które nazywane melioracyjnymi, kojarzą się ekologom tylko z odwodnieniem. Rozporządzenie mówi że nie uwzględnia się pozytywnego oddziaływania urządzenia jeśli prowadzi do zabagnienia terenu. Co to znaczy, że prowadzi do zabagnienia? Dziś przywrócenie właściwych poziomów wody na łąkach, traktowane jest przez rolników jako zabagnienie. A to tylko dlatego, że dziesięciotnowe ciągniki nie potrafią już tam wjechać, a rolnicy tylko takie dziś posiadają.*
- *Zmiany ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Wprowadzenia jasnych sformułowań mówiących że łąki „wilgotnolubne”, torfowiska i śródpolne zbiorniki wodne podlegają ochronie, jako pełniące funkcje użytkowników ekologicznych, nie są więc nieużytkami jak się je często określa w ewidencji gruntów.*
- *Ustanowienie obowiązku wykazania się wiedzą z zakresu hydrobiologii osobom uprawnionym do wykonywania ekspertyz przyrodniczych w programach rolnośrodowiskowych dotyczących ochrony łąk i siedlisk ptaków. Dotyczy oceny przez tych ekspertów urządzeń służących regulacji stosunków wodnych.*

II. Wybrane działania Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Minikowie wspierające Lokalne Partnerstwa Wodne

Aleksandra Heftowicz

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie

Relacje z działań podejmowanych przez Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w zakresie upowszechniania racjonalnych rozwiązań w gospodarce wodnej i wspierania działalności Lokalnych Partnerstw Wodnych z terenu Woj. Kujawsko-Pomorskiego. Warsztaty dla liderów, wyjazd studyjny i konferencja są działaniami prowadzonymi przez KPODR w Minikowie w ramach operacji pt. „Racjonalne gospodarowanie wodą w rolnictwie i na obszarach wiejskich”.

Warsztaty dla liderów LPW - „Aktualizacja Powiatowych planów Wodnych”.

27 czerwca 2023 r. w Kujawsko-Pomorskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Minikowie – Centrum Konferencyjnym im. Leona Janty-Pończyńskiego odbyły się Warsztaty pn.: „Aktualizacja Powiatowych Planów Wodnych”, z udziałem Liderów Lokalnych Partnerstw Wodnych województwa Kujawsko-Pomorskiego. Szkolenie rozpoczął i gości powitał Ryszard Zarudzki z-ca Prezesa ARiMR, przewodniczący Rady Partnerstw Wodnych Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Głos zabrał także Ryszard Kamiński Dyrektor Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego.

Podczas warsztatów poruszano sprawy związane z postulatami zmian w prawie dotyczącym spółek wodnych. Przewodniczącym tego zespołu jest Jakub Skonieczny przewodniczący LPW powiatu toruńskiego. W wyniku wspólnej pracy wszystkich członków Lokalnych Partnerstw Wodnych, licznych spotkań i dyskusji powstał już dokument zawierający zbiór rekomendacji i postulatów dotyczących prawnych, organizacyjnych i finansowych aspektów funkcjonowania spółek wodnych. Dokument został przekazany do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwa Rozwoju i Technologii oraz Ministerstwa Infrastruktury, co daje realną szansę na przeprowadzenie zmian w Prawie Wodnym.

Rozmawiano także o potrzebie uświadamiania i informowania, czym są Lokalne Partnerstwa Wodne oraz jaka jest ich funkcja. Wiąże się to z większą promocją Partnerstw poprzez materiały informacyjne, promocyjne a także obecność podczas lokalnych imprez i wydarzeń.

Członkowie rady w dalszej kolejności wskazali na ważną funkcję ODR w funkcjonowaniu Lokalnych Partnerstw Wodnych, jako organizatora i inicjatora działań. Rola doradztwa polegająca na koordynowaniu prac, organizowaniu spotkań co jest ważne dla wymiany doświadczeń, a także promocji LPW, jest bardzo ważna i powinna być kontynuowana.

Wyjazd studyjny – zapoznanie się z działaniami w zakresie gospodarki wodnej na terenie woj. Pomorskiego

W dniach 19-20 września odbył się wyjazd studyjny, w ramach działania „Dobre praktyki i innowacje w retencjonowaniu wody w gospodarstwie rolnym”, zorganizowany przez Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie. Uczestnikami wyjazdu byli Liderzy i członkowie Lokalnych Partnerstw Wodnych, Spółek wodnych, samorządowcy i doradcy do spraw wody KPODR. Celem wydarzenia było nawiązanie kontaktów pomiędzy działaczami, wymiana wiedzy i doświadczeń, oraz poznanie nowych rozwiązań w dziedzinie gospodarowania wodą.

Podczas wyjazdu grupa spotkała się z przedstawicielami firmy POLHOZ Sp. z o.o., której siedzibą jest miejscowość Szymankowo, pomiędzy Tczewem a Malborkiem. Podstawową działalnością Spółki jest rolnictwo wielkotowarowe. Wiodące kierunki to: uprawy rolne – areał około 7 000 hektarów, oraz chów i hodowla – liczba zwierząt to około 850 sztuk krów mlecznych. W gospodarstwie od 2017 roku prowadzony jest projekt gospodarowania wodą poprzez konserwację rowów, zakładanie systemów melioracyjnych, na obszarze kilkuset hektarów. Firma POLHOZ należy także do Lokalnego Partnerstwa Wodnego, którego jest aktywnym członkiem.

Kolejnym ciekawym miejscem, które odwiedziliśmy była Stacja Pomp w Chłodniewie, zlokalizowana na rzece Szkarpa, której zadaniem jest osuszanie 22 tys. hektarów ziemi żuławskiej. Przepompownia napędzana jest dwoma silnikami elektrycznymi o bardzo dużej wydajności i jest w stanie przepompować 14 tys. litrów wody w ciągu sekundy. Po drodze zobaczyliśmy także ciekawy obiekt, jakim jest śluza odcinająca wody Wisły od Gdańska.

Następnego dnia przenieśliśmy się do Kościerzyny, gdzie byliśmy gośćmi malowniczego Nadleśnictwa Kościerzyna. Tereny Nadleśnictwa leżą w dorzeczu Wisły, na obszarze zlewni rzek Wdy i Wierzycy, oprócz nich oraz licznych jezior wytopiskowych, przepływają przez teren mniejsze rzeki takie, jak Pilica, Trzebiocha, Wietcisa, Graniczna, Kania. Ogromną część krajobrazu Nadleśnictwa Kościerzyna zajmują kopalnie żwiru dostarczające cennego surowca dla budownictwa. Zbiorniki wodne pozostałe po wydobyciu są przywracanie do życia głównie przez wspieranie procesów zachodzących w przyrodzie i inicjowanie ich z wykorzystaniem wszelkiej wiedzy, doświadczeń naukowych oraz zdobyczy techniki. Kolejne etapy tych działań dostosowywane są do powstających mikrosiedlisk i wykorzystują ich potencjał przyrodniczy.

Konferencja „Innowacyjne rozwiązania w racjonalnej gospodarce wodnej”

5 października 2023 roku Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie zorganizował Konferencję pod nazwą „Innowacyjne rozwiązania w racjonalnej gospodarce wodnej” w ramach działania „Dobre praktyki i innowacje w retencjonowaniu wody w gospodarstwie rolnym”.

W wydarzeniu uczestniczyli przedstawiciele różnych instytucji, przedsiębiorstw, liderzy i członkowie Lokalnych Partnerstw Wodnych, Spółek wodnych, samorządowcy i doradcy do spraw wody KPODR.

Wydarzenie składało się z dwóch części, najpierw były krótkie wykłady, następnie uczestnicy prowadzili indywidualne konsultacje stolikowe. Zgromadzonych gości powitał oraz rozpoczął konferencję Dyrektor KPODR, Pan Ryszard Kamiński. Jako pierwszy, głos zabrał Przewodniczący Rady Partnerstw Wodnych Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Pan Ryszard Zarudzki, podsumowując dotychczasowe działania związane z Lokalnymi Partnerstwami Wodnymi, oraz rozważając, jaka przyszłość czeka partnerstwa w najbliższym czasie. Inicjatorami w zakresie tworzenia partnerstw wodnych są Ośrodki Doradztwa Rolniczego, w ramach których zostali powołani lokalni koordynatorzy ds. wody. Obecnie w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi trwają prace nad krajowym systemem wsparcia dla utworzonych i będących w trakcie tworzenia Lokalnych Partnerstw ds. Wody (LPW).

Kolejny prelegent, Pan Grzegorz Smytry, Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy przedstawił zakres planowanych oraz realizowanych inwestycji przez RZGW na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. O środowiskowym podejściu do zadań związanych z melioracją gruntów mówił kolejny uczestnik konferencji

Adam Ulbrich. Natomiast pan Jakub Chmielewski, ekspert z Biura Ochrony Środowiska, opracowujący ekspertyzy przyrodnicze, pokrótce przedstawił tematykę zagadnień formalno-prawnych ustawy Prawo Wodne oraz praktyczne podejście w kontekście funkcjonowania Lokalnych Partnerstw do spraw wody.

Drugą część wydarzenia stanowiły indywidualne sesje stołowe z firmami i instytucjami. Podczas tych konsultacji osoby zainteresowane mogły porozmawiać i nawiązać kontakty z przedstawicielami instytucji takich jak: Wody Polskie, Politechnika Bydgoska Wydział Rolnictwa i Biotechnologii.

Wśród zaproszonych wystawców były firmy produkujące sprzęt związany z retencją, melioracją, czyszczeniem i konserwacją rowów melioracyjnych, takie jak: INTER-VAX oraz MECALAC POLSKA, przedstawiciele tych firm przywieźli ze sobą sprzęt, który uczestnicy konferencji mogli z bliska obejrzeć i dowiedzieć się wszystkiego o parametrach technicznych. Swoją ofertę przedstawiła firma KOMUNALNY.PL, sprzedająca urządzenia komunalne; firma HYDROWOJ- wykonująca odwierty studni głębinowych; GRUPA PIETRUCHA- zajmująca się wykonaniem oraz montażem nowoczesnych zastawek małej retencji, oraz Łukomet- oferujący profesjonalne systemy nawodnień.

III. Wsparcie finansowe na inwestycje związane z gospodarką wodną

Wybrane informacje dotyczące możliwości pozyskania wsparcia finansowego na inwestycje związane z gospodarką wodną - wg stanu na dzień 15.11.2023 roku

dr Ryszard Zarudzki

Poniższy materiał obejmuje informacje dotyczące następujących programów:

- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
- Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności
- Program regionalny „Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027”

I. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027

1. Interwencja 4.5. Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych

To roczne zobowiązanie ekoschematowe, warunkiem uzyskania którego jest wystąpienie na trwałych użytkach zielonych zalania lub podtopienia między 1 maja a 30 września przez co najmniej 12 następujących po sobie dni.

Wsparciem z tego tytułu są objęte gospodarstwa realizujące równoległe na danym obszarze zobowiązania w ramach:

- wybranych wariantów pakietów przyrodniczych związanych z zachowaniem cennych siedlisk przyrodniczych i siedlisk zagrożonych gatunków ptaków z tytułu działań rolno-środowiskowo-klimatycznych (obecna i poprzednia unijna perspektywa finansowa);
- ekoschematu Rolnictwo węglowe i zarządzanie składnikami odżywczymi w zakresie praktyki Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt;
- interwencji Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000;
- interwencji Rolnictwo ekologiczne lub działania Rolnictwo ekologiczne PROW 2014 -2020.

Z aktualnych danych wynika, że o wsparcie z tego tytułu w ramach tegorocznej kampanii dopłat bezpośrednich i obszarowych ubiegało się ponad 15 tys. rolników. Planowana kwota przeznaczona na ten cel to ponad 92 mln zł.

2. Interwencja 10.4. Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu

O pomoc będzie się mógł ubiegać rolnik lub grupa rolników (co najmniej trzy osoby fizyczne).

Pomoc może być przyznana na inwestycje służące:

- ograniczeniu zużycia środków ochrony roślin lub nawozów (zakup nowych maszyn lub urządzeń m.in. do precyzyjnego i redukującego zużycie stosowania środków ochrony roślin, niskoemisyjnej aplikacji nawozów, mechanicznej lub biologicznej walki z chwastami lub szkodnikami);
- ograniczeniu emisji zanieczyszczeń, m.in. poprzez wyposażenie gospodarstw w płyty, zbiorniki lub urządzenia do przechowywania nawozów naturalnych lub kiszzonek; zakup lub montaż systemów oczyszczania powietrza z budynków inwentarskich;
- poprawie gospodarowania wodą, np. budowa, zakup lub instalacja elementów infrastruktury technicznej niezbędnych do pozyskiwania, magazynowania w zamkniętych zbiornikach oraz zagospodarowania wody deszczowej;
- zwiększeniu sekwestracji oraz bioróżnorodności gleby przez właściwe użytkowanie gruntami, w tym m.in. zakup nowych maszyn lub urządzeń: do uprawy gleby pasowej lub bezorkowej-bezplużnej;
- adaptacji do zmian klimatu oraz ograniczeniu oddziaływania niekorzystnych warunków pogodowych (budowa lub zakup elementów infrastruktury technicznej, np. siatek przeciwnadciśnieniowych).

W przypadku grupy rolników pomoc będzie mogła zostać przyznana wyłącznie na inwestycje w ruchomości.

Przy ocenie złożonych wniosków pod uwagę będą brane:

- skala lub rodzaj produkcji prowadzonej w gospodarstwie rolnym;
- zastosowanie rozwiązań cyfrowych;
- fakt realizacji operacji przez grupę rolników, tj. wspólnego użytkowania zakupionych nowych maszyn i urządzeń;
- to, czy planowane operacje mają na celu poprawę efektywności wykorzystania nawozów lub środków ochrony roślin, jak również poprawę efektywności retencjonowania lub wykorzystania wody;
- położenie gospodarstwa na obszarach Natura 2000 – to kryterium nie zostało jeszcze potwierdzone przez MRiRW.

Pomoc ma formę refundacji:

- części kosztów kwalifikowalnych operacji (w przypadku zakupu maszyn czy urządzeń);
- albo wyrażona jest w postaci standardowych kosztów jednostkowych (np. w przypadku budowli do przechowywania nawozów naturalnych). PS WPR 2023-2027 określa koszty jednostkowe za 1 m² płyty albo za 1 m³ zbiornika, które przykładowo w przypadku zbiornika zamkniętego na gnojówkę o kubaturze netto: do 50 m³ – wynoszą 1 190 zł, powyżej 50 m³ i do 100 m³ – 860 zł, powyżej 100 m³ – 640 zł. Kwoty te będą aktualizowane w przypadku zmian w kosztach uwzględnianych przy ich szacowaniu, w tym związanych ze wskaźnikiem inflacji.

Pojedynczy rolnik będzie mógł liczyć na refundację do 65 proc. kosztów kwalifikowalnych operacji lub do 65 proc. ustalonych stawek jednostkowych, a **grupa rolników** – do 80 proc kosztów kwalifikowalnych operacji lub do 80 proc. ustalonych stawek jednostkowych.

Do realizacji będą mogły zostać przyjęte operacje o planowanej wysokości kosztów kwalifikujących się do wsparcia powyżej 20 tys. zł, a maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi i na jedno gospodarstwo rolne, w tym na realizację projektów zbiorowych, nie może przekroczyć 200 tys. zł.

3. Interwencja 10.8 Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym

Wsparcie skierowane jest do samorządów powiatowych.

Poziom pomocy wynosi 100 proc. kosztów kwalifikowalnych, do których zalicza się:

1. opracowanie i realizację projektu scalenia - do kwoty 3 600 zł/ha w przypadku woj. dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego i świętokrzyskiego albo 2 925 zł/ha w przypadku pozostałych województw;
2. wykonanie zagospodarowania poscaleniowego - przysługuje wsparcie w wysokości do 9 000 zł/ha (woj. dolnośląskie, lubelskie, małopolskie, podkarpackie, śląskie i świętokrzyskie), a w pozostałych woj. do 8 550 zł/ha;
3. koszty ogólne bezpośrednio związanych z przygotowaniem i realizacją operacji (przygotowanie założeń do projektu scalenia, uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, zarządzanie zadaniami, obsługa finansowo-księgową) - w wysokości nieprzekraczającej 15% pozostałych kosztów kwalifikowalnych.

By otrzymać wsparcie:

- do starosty musi się zwrócić z wnioskiem w tej sprawie ponad 50 proc. właścicieli gospodarstw rolnych położonych na projektowanym obszarze scalenia lub właścicieli gruntów, których łączny obszar przekracza połowę powierzchni projektowanego obszaru scalenia;
- operacja musi: być realizowana na gruntach, z których co najmniej 50 proc. powierzchni uprawnione jest do otrzymania podstawowego wsparcia dochodu (grunty utrzymywane w dobrej kulturze rolnej zgodnej z ochroną środowiska); mieć wydaną decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach i opracowane założenia do projektu scalenia gruntów.

O przyznaniu pomocy decyduje liczba uzyskanych punktów na podstawie wielu kryteriów, do których zaliczamy:

- realizację inwestycji przyczyniających się do zwiększenia retencji wodnej na gruntach rolnych (tworzenie lub odtwarzanie śródpolnych oczek wodnych lub zachowanie istniejących, budowę lub przebudowę małych zbiorników wodnych i istniejących urządzeń melioracji wodnych w celu zmiany ich funkcji);

-
- zachowanie zadarnionych naturalnych skarp lub pasów ochronnych o charakterze zakrzewień lub zadrzewień śródpolnych;
  - wyznaczenie strefy buforowej czy wyznaczenie granicy polno-leśnej.

Operacja może być realizowana w etapach, a wykonanie zakresu rzeczowego oraz złożenie wniosku o płatność końcową powinno nastąpić nie później niż do dnia 30 czerwca 2029 r.

Warunkiem wypłaty pomocy w pełnej wysokości jest wszczęcie postępowania scaleniowego w terminie 12 miesięcy od dnia zawarcia umowy. W przypadku wszczęcia postępowania scaleniowego po tym terminie kwota pomocy podlega zmniejszeniu o równowartość 0,5% tej kwoty za każdy miesiąc opóźnienia.

Interwencja będzie wdrażana przez samorządy województw i to one ogłoszą terminy naborów. Te są planowane na II kwartał 2024 r. Całkowita alokacja środków finansowych na realizację tej operacji 136 mln euro, z czego 45 proc. pochodzi z budżetu krajowego.

II. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Poddziałanie 4.3 Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa – operacje typu Zarządzanie zasobami wodnymi

Wsparcie ma na celu zwiększanie możliwości retencyjnych na obszarach wiejskich i poprawę gospodarki wodnej, w tym nawożenia i stosowania pestycydów.

Beneficjentami wsparcia mogą być:

- Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (PGW WP);
- gminy (z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5000 mieszkańców)
- Dofinansowanie dotyczy:
- budowy, przebudowy lub remontu urządzeń wodnych i budowli hydrotechnicznych na ciekach wodnych naturalnych lub sztucznych;
- budowy lub przebudowy otwartych zbiorników retencyjnych o powierzchni nieprzekraczającej 5000 m² oraz głębokości nieprzekraczającej 3 m albo budowy lub przebudowy takich zbiorników wraz z budową lub przebudową infrastruktury towarzyszącej niezbędnej do funkcjonowania takich zbiorników.

Poziom pomocy wynosi 100% kosztów kwalifikowalnych, do których zalicza się koszty:

- budowy, przebudowy lub remontu urządzeń wodnych lub budowli hydrotechnicznych na ciekach wodnych, w szczególności zbiorników wodnych lub jazów - w przypadku inwestycji realizowanych przez PGW WP,
- kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego oraz układu poziomego koryta cieku naturalnego, wykraczające poza działania związane z utrzymaniem wód - w przypadku inwestycji realizowanych przez PGW WP,
- zakup i montaż urządzeń służących do pomiaru stanów wód - w przypadku inwestycji realizowanych przez PGW WP,
- budowy lub przebudowy otwartych zbiorników retencyjnych o powierzchni nieprzekraczającej 5000 m² oraz głębokości nieprzekraczającej 3 m albo budowy lub przebudowy takich zbiorników wraz z budową lub przebudową infrastruktury towarzyszącej niezbędnej do funkcjonowania takich zbiorników - w przypadku inwestycji realizowanych przez gminy,
- zakupu gruntów w zakresie niezbędnym do realizacji operacji w wysokości nieprzekraczającej 10% kosztów kwalifikowalnych operacji,
- zakupu usług budowlano-montażowych niezbędnych do realizacji operacji,
- koszty podatku od towarów i usług (VAT) (zgodnie z art. 69 ust. 3 lit. c rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.), który nie jest możliwy do odzyskania przez beneficjent w związku z realizacją operacji,
- koszty ogólne (art. 45 ust. 2 lit. c rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.), bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji - w wysokości nieprzekraczającej 15% pozostałych kosztów kwalifikowalnych.

Kwota dofinansowania to 10 mln zł na operację w przypadku inwestycji realizowanych przez PGW WP i 500 tys. zł dla

---

gmin. Refundacji podlega do 100 proc. kosztów kwalifikowalnych.

Całkowita alokacja środków finansowych, w 100 proc. pochodzących z budżetu Unii Europejskiej, to ponad 117 mln euro.

Terminy naboru wniosków o przyznanie pomocy określają prowadzące je samorządy województw. Dla PGW WP zakończyły się 10.11.2023 r., natomiast dla gmin – trwają do końca 2023 r.

III. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności

Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich

Do 20 listopada br. trwa opiniowanie nowego projektu kryteriów wyboru przedsięwzięć podlegających wsparciu. Celem prowadzonych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi konsultacji jest rozszerzenie grona ostatecznych odbiorców pomocy.

Zakres dofinansowania dotyczy 4 obszarów:

- A – aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich na rzecz działań w poprawę gospodarki wodnej (m.in. organizacja szkoleń, warsztatów i wyjazdów studyjnych);
- B – realizacja przedsięwzięć związanych z budową, przebudową, odbudową i rozbudową urządzeń melioracji oraz urządzeń wodnych;
- C – inwentaryzacja urządzeń melioracji wodnych, by stworzyć aktualną bazę danych urządzeń melioracji wodnych i gruntów zmeliorowanych;
- D – wykonanie i odbudowa stawów o określonej powierzchni, które są położone w całości na gruntach rolnych, służą wyłącznie rolnictwu i gromadzone są w nich jedynie wody opadowe, roztopowe lub gruntowe.

Jeśli chodzi o obszar A, inwestycje mogą być realizowane przez ośrodki doradztwa rolniczego w formie Lokalnych Partnerstw Wodnych, w przypadku obszaru B dofinansowanie mogą otrzymać jednostki samorządu terytorialnego, spółki wodne i ich związki oraz szkoły i uczelnie rolnicze, obszar C dotyczy wyłącznie Państwowego Gospodarstwa Wodnego „Wody Polskie”, a D – właścicieli lub współwłaścicieli gruntów rolnych.

Kryteria wyboru przedsięwzięć zostały podzielone na trzy rodzaje:

horyzontalne – dotyczą wszystkich czterech obszarów i są to, m.in. zgodność z planem rozwojowym i jego ramami czasowymi, brak podwójnego finansowania, spójność informacji zawartych we wniosku i załącznikach, właściwe określenie wydatków kwalifikowalnych; zgodność z zasadą niewyrządzania znaczących szkód środowisku czy zgodność z zasadą zrównoważonego rozwoju – racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych;

środowiskowe – o charakterze szczegółowym:

1. Zasięg terytorialny – obszary A, B, C i D - weryfikowane jest czy przedsięwzięcie nie jest realizowane na terenie miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców chyba, że udowodniono pozytywne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na grunty rolne lub leśne zlokalizowane na terenie gminy wiejskiej lub gminy miejsko-wiejskiej z wyłączeniem ww. gruntów znajdujących się w granicach administracyjnych miejscowości liczących powyżej 5 tys. mieszkańców.
2. Przedsięwzięcie zaliczane do małej retencji – kryterium weryfikowane obszarze B i D. Weryfikowane jest czy przedsięwzięcie uwzględnia retencjonowanie wody oraz czy dotyczy:
  - urządzeń melioracji wodnych
  - zbiorników retencyjnych o pojemności zbiornika do 500 tys. m³, a w przypadku zbiorników kopanych o pojemności zbiornika do 50 tys. m³;
  - urządzeń piętrzących na ciekach wodnych o szerokości koryta cieku do 5 m oraz piętrzeń o wysokości piętrzenia nieprzekraczającej 3 m, umożliwiające migrację ryb.
3. Wzmacnianie odporności na zmiany klimatu – kryterium weryfikowane w obszarze A, B i D. Weryfikowane jest czy przedsięwzięcie nie spowoduje degradacji gleb organicznych poprzez:
  - przeznaczanie ich na cele nierolnicze lub nieleśne,
  - wydobycie materii organicznej na skutek budowy stawów lub innych zbiorników kopanych,
  - zwiększenia odpływu wody z torfowisk i terenów bagiennych.
4. Unikanie poboru wody w przypadku, gdy stan lub potencjał danych części wód (powierzchniowych lub podziemnych) jest gorszy niż dobry lub gdy przewiduje się (w kontekście nasilających się zmian klimatycznych), że będzie on gorszy niż dobry – kryterium weryfikowane w obszarze B. Weryfikowane jest czy w ramach przed-

sięwzięcia nie jest planowany pobór wód w przypadku, gdy stan lub potencjał danych części wód (powierzchniowych lub podziemnych) jest gorszy niż dobry lub gdy przewiduje się (w kontekście nasilających się zmian klimatycznych), że będzie on gorszy niż dobry poprzez konieczność dołączenia do wniosku pozwolenia wodnoprawnego, o którym mowa w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, na usługi wodne obejmujące pobór wód podziemnych lub wód powierzchniowych.

premiujące – dotyczą wybranych obszarów:

1. Rozwiązania oparte na przyrodzie – kryterium weryfikowane w obszarze B. Weryfikowane jest czy przedsięwzięcie obejmuje rozwiązania oparte na przyrodzie, tj. projekty, które opierają się na naturalnych procesach ekosystemowych, polegają np. na:
  - przywracaniu naturalnych cech krajobrazu i bioróżnorodności,
  - utrzymaniu cech krajobrazu, w tym tworzeniu terenów podmokłych, dzięki roślinności między polami a zbiornikami i ciekami wodnymi,
  - budowie drewnianych umocnień brzegów z kłód,
  - umocnieniu dna w formie sztucznych bystrzy imitujących naturalne odcinki przełomowe,
  - umocnieniu brzegów przez nasadzenia drzew,
  - przebudowie betonowych progów przegradzających rzekę na kamienne bystrza,
  - tworzeniu miedz śródpolnych przy ciekach,
  - tworzeniu zielono-błękitnej infrastruktury na terenach zabudowanych (np. stawy retencyjne, rowy bioretencyjne) itp.
2. Przedsięwzięcie jest realizowane w powiatach o dużym znaczeniu rolnictwa – kryterium weryfikowane w obszarze B. Weryfikowane jest czy przedsięwzięcie jest realizowane na terenie powiatu, gdzie udział powierzchni użytków rolnych w powierzchni ogółem powiatu wynosi pow. 50%
3. Udział społeczeństwa w określaniu potrzeb w zakresie gospodarowania wodą – kryterium weryfikowane w obszarze B. Weryfikowane jest czy przedsięwzięcie zostało ujęte w Planie wieloletnim Lokalnego Partnerstwa Wodnego jako inwestycja na terenie działania danego LPW.
4. Efektywność kosztowa przedsięwzięcia – kryterium weryfikowane w obszarze B. Do wyliczenia efektywności stosuje się następujący wzór:

$$E_k = D/P$$

Gdzie:

E_k – efektywność kosztowa przedsięwzięcia

D – suma kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia w zł,

P – suma powierzchni gruntów rolnych i leśnych

w hektarach korzystających z poprawy retencji wody.

Im mniejsza wartość tego ilorazu tym większa efektywność kosztowa przedsięwzięcia – czyli niższym kosztem osiągnany jest większy efekt.

5. Udział ostatecznego odbiorcy wsparcia w lokalnym planowaniu gospodarki wodnej – kryterium weryfikowane w obszarze B i D. Weryfikowane jest czy ostateczny odbiorca wsparcia jest członkiem Lokalnego Partnerstwa Wodnego rozumianego jako dobrowolnego formalnego lub nieformalnego zrzeszenia osób i podmiotów zaangażowanych w gospodarowanie wodą na terenie danego powiatu, utworzonego z udziałem Wojewódzkiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego.
6. Uwzględnienie w realizacji przedsięwzięcia wykonanie ciągłej strefy ekotonowej wokół stawu i obsadzeń roślinnością czaszy stawu – kryterium weryfikowane w obszarze D. Weryfikowane jest czy przedsięwzięcie uwzględnia zastosowanie ciągłej strefy ekotonowej wokół stawu w postaci pasa buforowego roślinności rodzimych (pasy traw lub bylin dwuliściennych) o minimalnej szerokości 5 m liczonej od linii brzegu stawu, a także czy uwzględnia nasadzenia roślinnością rodzimą czaszy stawu (np. trzcina pospolita, grążel żółty, pałka szerokolistna, kosaciec żółty, manna mielec).

Weryfikacja horyzontalnych i szczegółowych środowiskowych kryteriów wyboru następuje poprzez ocenę zerojedynkową, a niespełnienie któregokolwiek z nich skutkuje brakiem możliwości otrzymania dofinansowania. Inwestycja, budżet na realizację której wynosi 667 mln euro, koordynowana jest wyłącznie przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

IV. Program regionalny „Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027” realizowany przez Urząd Marszałkowski

Działanie FEKP.02.09 Mała retencja i adaptacja do zmian klimatu w regionie (inwestycje wodne)

Celem realizowanych przedsięwzięć jest przystosowanie się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi poprzez zwiększanie świadomości, ochronę ludności, tworzenie i obsługę systemów zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami.

W katalogu realizowanych projektów znajdują się:

- inwestycje dotyczące tzw. małej retencji (budowa lub remont urządzeń służących do retencjonowania wód, np. jazów, zastawek, podpiętrzeń; przywracanie zdolności retencyjnych naturalnych terenów podmokłych, odtwarzanie terenów podmokłych, przywracanie naturalnych koryt rzecznych, odtwarzanie oczek wodnych na terenach rolniczych, zwiększanie powierzchni i ilości zadrzewień śródpolnych);
- powstawanie i odbudowa alei i zadrzewień przydrożnych;
- opracowywanie planów budowania odporności na zagrożenia i zmiany klimatu oraz tworzenie sieci współpracy z udziałem partnerów samorządowych;
- edukowanie oraz promowanie dobrych praktyk.

Pula przeznaczonych na ten cel środków wynosi ponad 68,4 mln euro, z czego 85 proc. to dofinansowanie unijne.

W gronie beneficjentów znajdują się: organy administracja publiczna, służby publiczne, instytucje naukowe i edukacyjne, organizacje społeczne i związki wyznaniowe, partnerstwa i przedsiębiorstwa.

IV. Inicjatywa Polskiego Komitetu ds. Wody przy Federacji Pracodawców Polskich - informacja prasowa¹

Blue Deal² – inicjatywa w sprawie wody Europejskiego Komitetu Społeczno-Ekonomicznego (EESC)

Nowa strategia wodna

Polscy przedsiębiorcy, zgodnie z informacją prasową z dn. 25.06.2023 r. będą walczyć w UE o ponad 380 mld euro na wodę. Działający przy Federacji Przedsiębiorców Polskich Komitet ds. Wody będzie zabiegał w Unii Europejskiej o ustanowienie specjalnego funduszu na inwestycje wodne i przedstawi w październiku 2023 r. w Parlamencie Europejskim nowe pomysły na ich finansowanie. W sierpniu organizacja zebrała się w licznym gronie - z udziałem nowych członków, firm i instytucji. Komitet ds. Wody zamierza od września br. aktywnie włączyć się do prac nad Blue Dealem – inicjatywą Europejskiego Komitetu Społeczno-Ekonomicznego (EESC), który 26 października przedstawiła Komisji Europejskiej serię rekomendacji dotyczących pilnej potrzeby wdrożenia obok Green Deal specjalnego planu dotyczącego wody. Jego potrzeby do 2030 roku to około 390 mld EUR. Mają one zwiększyć dostępność zasobów wody i ograniczyć skutki jej niedoborów, w tym coraz bardziej dotkliwych susz. Propozycje dotyczą m.in. retencji, wody szarej i obiegu zamkniętego, stosowania wody w energetyce atomowej, monitoringu wód i ścieków czy inteligentnego rolnictwa. Trafiają najpierw do Komisji Ochrony Środowiska Naturalnego, Zdrowia Publicznego i Bezpieczeństwa Żywności PE, gdzie odbędzie się w tej sprawie specjalne wystąpienie.

- Będziemy na nim przekonywać o konieczności ustanowienia w UE specjalnego funduszu niebieskiej transformacji o wartości ponad 380 mld euro i wprowadzenia nowych instrumentów finansowania inwestycji wodnych – zapowiedział Przewodniczący FPP Marek Kowalski
- Blue Deal to olbrzymia szansa dla Polski, która ma jedno z najniższych w Europie zasobów wody pitnej, a może stać się technologicznym hubem. Musimy tylko wcześniej dobrze określić nasze potrzeby, a potem szukać partnerów do współpracy za granicą i budować koalicje do przeprowadzenia korzystnych rozwiązań.

Według Komitetu ds. Wody przy FPP, takimi nowymi instrumentami finansowymi, wzorowanymi na już istniejących rozwiązaniach w zakresie wspierania zrównoważonych inwestycji, mogą być na przykład **zmodyfikowane blue bonds czyli niebieskie obligacje**, stosowane w kilku krajach świata do finansowania projektów morskich i oceanicznych oraz blue loans – niebieskie pożyczki. - Polskie firmy mogą być ważnym beneficjentem planu Blue Deal. Posiadamy bardzo nowoczesne, wręcz przełomowe technologie, które spełniają przy tym normy ekologiczne i wymogi zrównoważonego rozwoju. Możemy zgłaszać propozycje i postulaty korzystne dla branży w Polsce i Europie. Na przykład w zakresie stosowania kryteriów środowiskowych w unijnych zamówieniach również na inwestycje wodne – dodał Tomasz Wojtczak, Prezes Zarządu producenta rur GRP Amiblu Poland.

Plan działań wspierających wdrożenie w UE nowej strategii wodnej FPP CEE Water Committee omawiał na posiedzeniu 24 sierpnia. Uczestniczyło w nim wyjątkowo liczne grono firm, organizacji i gości z zewnątrz m.in. przedstawiciele BGK, Ministerstwa Klimatu i Środowiska, Izby Gospodarczej-Wodociągi Polskie, Polskiego Związku Pracodawców Budownictwa, Polskiego Związku Firm Developerskich i postanka Zielonych z Koalicji Obywatelskiej Urszula Zielińska. Pojawili się także nowi członkowie. W sierpniu do organizacji przystąpiły: Związek Miast Polskich – najstarsza w kraju organizacja samorządowa zrzeszająca ponad 350 miast, w których mieszka trzy czwarte ogółu miejskiej ludności Polski, firma Globtank – krajowy lider w zakresie produkcji zbiorników przemysłowych, w tym zbiorników na wodę i spółka Deltima – producent m.in. biologicznych oczyszczalni ścieków.

Wszyscy zgadzali się, że swoje działania Komitet zaczął w najlepszym możliwym momencie: kiedy trwają prace nad projektami, które dopiero za jakiś czas staną się unijnym prawem. Podkreślali również, że inwestycje wodne są absolutnie konieczne, zwłaszcza w sytuacji zmian klimatycznych które wpływają na przemysł, rolnictwo i życie mieszkańców.

– Wiele miast ma wciąż ogromne potrzeby w zakresie rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. Zależy nam na bardziej efektywnym wykorzystaniu środków na te cele, które powinny być przeznaczane na obszary funkcjonalne, a nie tylko na pojedyncze samorządy.

Inna kwestia to zachęcanie mieszkańców do oszczędzania wody. Niestety wiele osób i firm nie ma świadomości jak trudne są warunki wodne Polski i że jest to coraz bardziej niezbędne. Przystąpiliśmy do Komitetu i liczymy na współpracę wszystkich zainteresowanych podmiotów czyli przedsiębiorców, strony samorządowej i rządowej.

¹ Na podstawie informacji prasowej: Federacja Pracodawców Polskich; Polscy przedsiębiorcy będą walczyć w UE o ponad 380 mld euro na wodę. Kontakt dla mediów Łukasz Wróblewski tel. 603678411 lukasz.wroblewski@federacjaprzedsiębiorców.pl Artur Jaskulski tel. 516229949 artur.jaskulski@federacjaprzedsiębiorców.pl

² II KONGRES; Dialog o gospodarce 2023; 25 września 2023 r., Hotel Sheraton, Warszawa

Tylko w ten sposób możemy poprawić obecną trudną sytuację i zagwarantować rozwój miast w przyszłości – powiedział Pełnomocnik Zarządu Związku Miast Polskich Marek Wójcik. - Jesteśmy zainteresowani udziałem w pracach Komitetu, bo jest on bardzo praktyczną inicjatywą. Jako firma z branży widzimy ile jest do zrobienia i jak wiele innych działań będzie miało wpływ na Blue Deal i gospodarkę wodną. Będziemy zabiegali o regulacje korzystne dla krajowej gospodarki zarówno w Polsce, jak i przy okazji współpracy z partnerami zagranicznymi – dodał Prezes Globtank Marcin Mikulewicz, będący także członkiem Stowarzyszenia Inżynierów Doradców i Rzeczoznawców oraz Rady Dyrektorów EFCA – jedynej federacji reprezentującej sektor doradztwa inżynierskiego w Europie.

Komitet ds. Wody (FPP CEE Water Committee) rozpoczął swoją działalność na przełomie czerwca i lipca, a wśród jego założycieli znalazły się: Federacja Przedsiębiorców Polskich, Izba Gospodarcza-Wodociągi Polskie, Amiblu Poland i Polski Związek Pracodawców Budownictwa. Jest organizacją otwartą, do której mogą przystępować firmy działające w sektorze wodnym i budowlanym, przedsiębiorstwa dla których woda stanowi ważny element produkcji np. branża rolno-spożywcza, a także instytucje, organizacje i związki branżowe.

Europejski Blue Deal. Czy Polska może być liderem? – Konferencja w Warszawie

Kongres „Dialog o Gospodarcie”

25.09.2023 Federacja Przedsiębiorców Polskich zorganizowała 25 września w Warszawie II edycję Kongresu „Dialog o Gospodarcie”. Hasłem konferencji było „Europejski Blue Deal. Czy Polska może być liderem?”. Podczas tego wydarzenia przedstawiciele administracji oraz przedsiębiorców dyskutowali na temat osiągnięć i wyzwań gospodarczych Polski, również w wymiarze międzynarodowym.

Kongres podzielony był na 12 debat tematycznych m. in.: rozwój polskiego rolnictwa; ochrona zasobów wodnych, przewidywania i ograniczania skutków jej niedoborów oraz wdrożenia w Unii Europejskiej kompleksowej strategii wodnej; cyfryzacja gospodarki, zatrudnianie osób niepełnosprawnych oraz dialoga społeczny i konkurencyjność na rynku pracy.

W debacie na drugi z tych tematów wziął udział zastępca prezesa ARiMR, Ryszard Zarudzki. To wydarzenie łączące przedstawicieli administracji oraz przedsiębiorców w dyskusji na temat osiągnięć i wyzwań gospodarczych Polski, również w wymiarze międzynarodowym.

V. Doświadczenia, wnioski i rekomendacje doradców Lokalnych Partnerstw Wodnych (LPW)

Rafał Serafin, rafal.serafin@isotech24.eu

na podstawie spotkania warsztatowego z doradcami LPW z terenu całej Polski, które zorganizowało Centrum Doradztwa Rolniczego (CDR) w Brwinowie w dniach 26-27 września 2023

Punkt wyjścia

W roku 2020, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi powierzyło Ośrodkom Doradztwa Rolniczego (ODR) misję tworzenia, animowania oraz wspierania Lokalnych Partnerstw Wodnych na szczeblu powiatu w każdym województwie. <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/lokalne-partnerstwa-ds-wody-lpw--najczesciej-zadawane-pytania>

W konsekwencji, w każdym ODR, dyrekcja wyznaczyła osobę lub zespół, któremu powierzyła zadanie koordynowania i wspierania działań na rzecz LPW, tj szkolenia, finansowanie etc. W każdym województwie podjęto próbą utworzenia LPW przy udziale ODR i przy wsparciu finansowym i merytorycznym CDR.

W wyniku działań doradców LPW na przestrzeni lat 2020-2023, przeprowadzono setki szkoleń, spotkań, konsultacji oraz innych wydarzeń, które doprowadziły do powstania LPW we wszystkich województwach. Aktualna lista doradców ds. wody, LPW oraz innych materiałów merytorycznych jest dostępna na stronach CDR: <https://woda.cdr.gov.pl/index.php/lokalne-partnerstwa-ds-wody/aktualnosci/kraj/lubuskie/lokalne-partnerstwo-wodne-co-dalej>

Wyzwania dla gospodarki wodnej w rolnictwie i na terenach wiejskich

Prof. Wawer z IB-IUNG wskazał trzy podstawowe wyzwania dla gospodarki wodnej, do rozwiązania których mogą przyczynić się utworzone LPW:

UKRYTY POBÓR WÓD DLA ROLNICTWA. W ramach zwykłego korzystania z wód (do 5m³ na dobę średniorocznie) ludzie pobierają ile chcą. Ponadto kopią studnie powyżej dozwolonych 20 m, również bez kontroli. Nie wiemy ile wody pobiera rolnictwo a niestety w dokumentach strategicznych jak program Zapobiegania Niedoborom Wody jakieś foremki konsultingowe, które wygrały przetargi ceną, powpisywały pobór w 2030 i 2050 na tym samym poziomie co dziś, a pobór dzisiejszy oparty o... deklaracje z pozwoleń wodno-prawnych, których dla rolnictwa jest mały odsetek, albo o pobór w.... Niemczech.

NIE WIEMY ILE MAMY WÓD PODZIEMNYCH. PIG podaje dane w postaci wydatków studni oraz stanów poziomu wód podziemnych. Jak to przekłada się na dostępny zasób w m³ na obręb geodezyjny (wieś)?

NIE MAMY MECHANIZMÓW MONITORINGU I KONTROLI POBORU. Z tego powodu Hiszpanie mają taki bałagan z wodą – pobór nielegalny w 2017 roku przewyższał legalny.

Czego nauczyliśmy się z procesu tworzenia LPW na terenie całego kraju

Praktyczne doświadczenia kreowania LPW, wykazały że są to przede wszystkim przymierza interesariuszy gospodarki wodnej na szczeblu lokalnym. W każdym powiecie, konfiguracja interesariuszy jest inna w zależności od różnych czynników, w szczególności w odniesieniu do postrzegania problemów i wyzwań wodnych lokalnie. Utworzenie możliwości i warunków do rozmów pomiędzy interesariuszami i odpowiednimi specjalistami są kluczowe dla diagnozy problemów i wyzwań gospodarki wodnej (w tym konfliktów), które z kolei tworzą podstawę dla wypracowywania rozwiązań (również inwestycyjnych).

Lokalne Partnerstwa Wodne (LPW) współtworzą interesariusze gospodarki wodnej na terenie powiatu

Najważniejsze lekcje z doświadczeń budowania LPW wg. doradców LPW podsumowane są poniżej:

Czego się nauczyliśmy budując Lokalne Partnerstwa Wodne (LPW) w okresie 2020 - 2023?

<p>Każde LPW to unikalne, dostosowane do potrzeb, uwarunkowań i możliwości przedsięwzięcie o zasięgu powiatowym</p>	<p>Lokalny lider, grupa inicjatywna to klucz do sukcesu</p>	<p>Uzgodniony przez LPW plan inwestycji wymaga wsparcia społecznego i wizji</p>
<p>Pomimo wytycznych i założeń Min Rol, każda inicjatywa LPW jest unikatowa i musi być każdorazowo dostosowywana do potrzeb, uwarunkowań i możliwości lokalnych.</p>	<p>Kluczem dla powodzenia LPW jako samoorganizującej inicjatywy jest lider wraz z grupą inicjatywną. Tacy liderzy funkcjonują w każdej społeczności lokalnej, ale trzeba ich znaleźć i zaktywizować.</p>	<p>Pieniądze i dofinansowanie są ważne, w szczególności na inwestycje w usprawnieniu gospodarki wodnej. Potrzebna jest wizja i plan realizacji tej wizji.</p>
<p>Kompleksowe wsparcie gwarancją utworzenia LPW</p>	<p>LPW to współpraca nie tylko interesariuszy, ale również specjalistów</p>	<p>Wciąż szukamy sposobów wspólnego rozwiązywania problemów, a nie ich mnożenia.</p>
<p>Proces ustanowienia LPW nie jest liniowy (krok po kroku), ale kompleksowy wymagający pracy równocześnie na diagnozie i rozwiązaniach. Podpisanie umowy LPW to nie wszystko.</p>	<p>Skuteczne wsparcie wymaga zarówno pielęgnowanie procesu tworzenia LPW jako partnerstwa skupionego na diagnozowaniu i rozwiązywaniu problemów technicznych, prawnych, finansowych, inwestycyjnych..</p>	<p>Jest jeszcze wiele problemów do zidentyfikowania i rozwiązania (np. brak inwentaryzacji, spółki wodne, który wymagają współpracy różnych interesariuszy.</p>

Wnioski

Mając na uwadze działalność ostatnich 3 lat na rzecz LPW, sformułowano następujące wnioski:

Etapy:

- Etap tworzenia LPW z ODR w roli głównej należy uznać jako zakończony. Zadanie utworzenia LPW na terenie całego kraju zostało wykonane.
- Kolejny etap działalności na rzecz LPW powinien skupić się na kreowaniu portfela projektów innowacyjnych w powiązaniu z inwestycjami, które rozwiążą zidentyfikowane problemy i wyzwania gospodarki wodnej. Do tego celu można wykorzystać programy i instrumenty wpisane do WPR 2023-2027, takie jak Grupy Operacyjne, KSOW+, Lokalne Grupy Rybackie, Lokalne Grupy Działania i inne.

Wsparcie dla rozwoju LPW:

- W następnym etapie rozwoju LPR w ramach WPR 2023-27, ODR to przede wszystkim interesariusz w tworzonych LPW raczej niż animator LPW jak to było dotychczas. To ODR mają zadbać o problematykę wodną z punktu widzenia rolników i rolnictwa.
- Dalsze wsparcie organizacyjne dla rozwoju LPW jako samorządne, samo-organizujące partnerstwa różnych interesariuszy gospodarki wodnej działających na określonym terenie. Wsparcie organizacyjne dla LPW jest potrzebne, ale nie powinny być to sekretariaty w ODR! Animatorzy potrzebni, ale nie koniecznie powinny to być doradcy ODR.
- Ważną potrzebą zgłaszaną przez uczestników LPW to potrzeba sieciowania LPW na terenie zlewni. Wymaga to współpracy kilku LPW, nie zamykających się w jednym województwie.

Priorytety i potrzeby:

- Wdrożenie systemu AKIS w Polsce wymusi redefinicję zawodu doradcy rolniczego. W ramach tej redefinicji, należy uwzględnić zarówno problematykę gospodarki wodnej w rolnictwie jak i umiejętności animatorskie.
- Wiedza, umiejętności i kompetencje wypracowane przez doradców oraz inicjatorów LPW powinny być konsolidowane, rozwijane i udostępniane zainteresowanym. Potrzebna jest platforma/sieć wzajemnego wsparcia i uczenia się doradców/członków LPW.
- Wody Polskie stanowią kluczowym interesariuszem do włączenia jako partner/członek LPW, w szczególności w zakresie budowania sieci LPW w skali zlewni (a nie powiatów). Wody Polskie powinny być kluczowym partnerem dla Krajowego Forum LPW, które by służyło wymianie doświadczeń i rozwiązań – coś w rodzaju żywego laboratorium problemów i rozwiązań gospodarki wodnej.
- Spółki Wodne to kolejny kluczowy interesariusz/partner LPW, który ma możliwość budowania swojej sprawczości poprzez LPW.
- Program rozwoju i animacji LPW jest potrzebny dla wsparcia kolejnego etapu rozwoju LPW.

Oczekiwanie wobec Ministra Rolnictwa.

Minister Rolnictwa powierzył zadanie budowania LPW ODR-om w roku 2020. Zadanie to zostało wykonane. Potrzebna jest wizja LPW na lata 2023-27 oraz redefinicję roli ODR i doradców ODR jako interesariuszy problematyki „wody w rolnictwie” oraz zwiększania znaczenia rolnika (oraz interesów rolnika) w gospodarce wodnej.

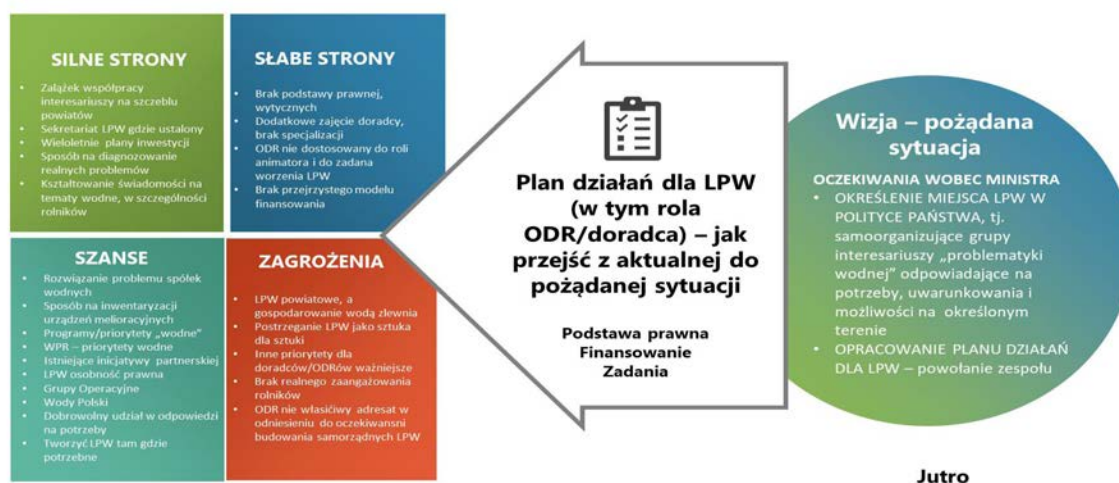
Rekomendacje

Z punktu widzenia doradców oraz uczestników LPW, aktualna sytuacja z LPW ma swoje silne i słabe strony. Aktualna sytuacja reprezentują szanse dla włączenia interesariuszy gospodarki wodnej działających na szczeblu lokalnym w diagnozowanie i rozwiązywanie problemów. Są też zagrożenia. Poniżej prezentujemy podsumowanie SWOT.

- Wykorzystanie dorobku, kapitału i potencjału LPW wymaga by Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi określił miejsce i rolę LPW w polityce i programach WPR 2023-27 na rzecz poprawy gospodarki wodnej, nadając przy tym LPW podstawę prawną.
- Na podstawie sformułowanej wizji potrzebny jest Plan Działań dla LPW, który określi oczekiwania wobec LPW oraz utworzy system wsparcia dla LPW, określając przy tym rolę doradców, inicjatorów i organizatorów LPW w najbliższych latach.

Aktualna sytuacja LPW

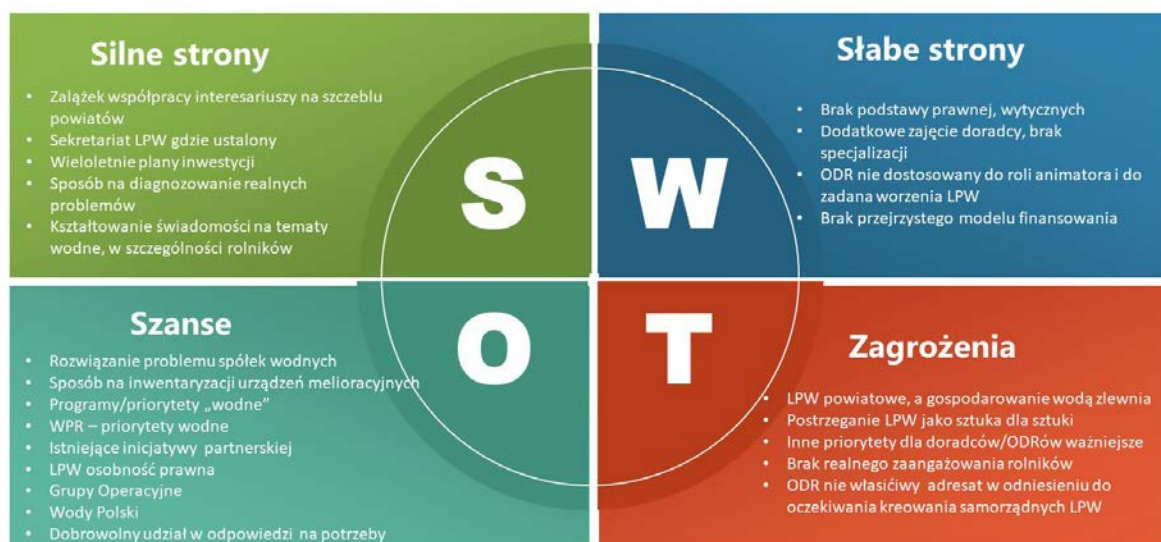
(w tym rola ODR i doradcy ds. wody)

AKTUALNA SYTUACJA wg. doradców ds. wodnych ODR oraz partnerów

- Potraktowanie ODR-ów jako interesariusza w dalszym rozwoju LPW, które powinny być samorządne i samoorganizujące się koalicje pełniące rolę partnera lokalnego w diagnozowaniu i rozwiązywaniu problemów gospodarki

Aktualna sytuacja LPW (wg. doradców LPW)

VI. Wsparcie działalności Lokalnych Partnerstw Wodnych - potrzeby w zakresie doradztwa, szkoleń, promocji i informacji

Podsumowanie spotkań w powiatach
- aktywność, problemy, sukcesy, potrzeby, wnioski i rekomendacje

Zenon Lewandowski

W okresie od końca września do drugiej połowy listopada 2023 roku KPODR Minikowo zorganizował cykl spotkań członków Lokalnych Partnerstw Wodnych. Spotkania zostały przeprowadzone w 18 powiatach woj. kujawsko-pomorskiego. Przyjęto, że głównym celem spotkań będzie przekazanie aktualnych informacji dotyczących otoczenia LPW i aktywności w tym obszarze Rady Partnerstw Wodnych, powołanej przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego oraz przeprowadzenie dyskusji z uczestnikami nt. obecnej kondycji LPW i ich potrzeb.

Program spotkań był następujący:

1. Przekazanie informacji dla członków LPW:

- Działania promujące ruch LPW w kraju
- Postulaty dotyczące spółek wodnych – efekty prac zespołu utworzonego przez RPW WKP
- Informacje nt. dostępności funduszy „wodnych”

2. Dyskusja nt. sytuacji LPW w konkretnym powiecie:

- Ocena obecnego stanu organizacyjnego LPW i ocena aktualności Powiatowego Planu Wodnego
- Zaplanowanie działań LPW na najbliższy okres na terenie powiatu

3. Zebranie informacji nt. potrzeb w zakresie wsparcia LPW.

Uczestnicy wypełniali kwestionariusze ankiet zawierające pytania otwarte: „*Jakie potrzeby ma LPW w zakresie aktywizacji działalności Partnerstwa: promocyjne; organizacyjne; szkoleniowe; eksperckie; doradcze?*”

Uznano, że dla osiągnięcia założonych celów najlepsza będzie otwarta formuła spotkań, z preferencją dla swobodnej dyskusji uczestników. Nie było celem organizatorów rozliczanie członków LPW i ich liderów z aktywności.

Należy zauważyć, że obecny stan zorganizowania LPW i przygotowania Powiatowych Planów Wodnych [PPW] jest zróżnicowany. Działania związane z powstawaniem LPW objęły 2 powiaty w 2020 r., 10 Powiatów w 2021, 7 powiatów w 2022 r. – efektem tych działań było 17 formalnie zorganizowanych LPW z wybranymi liderami. Od początku było widoczne duże zróżnicowanie organizacyjne LPW – dotyczy to liczby członków, aktywności liderów i akceptacji w środowisku lokalnym dla idei LPW jako partnerstwa. Także w kwestii przygotowania PPW należy zauważyć różny stopień ich przygotowania.

Dyskusje przeprowadzono w miarę możliwości wg wcześniej przygotowanej agendy:

I. Przegląd sytuacji organizacyjnej LPW w powiecie.

1. Skład członkowski:

- Czy w składzie LPW reprezentowane są wszystkie ważne środowiska z terenu powiatu zainteresowane gospodarowaniem wodą?
- Kogo należy dokooptować do składu LPW?

2. Działania podejmowane przez LPW – dotychczas:

- Spotkania Partnerstwa/ Spotkania Rady Partnerstwa?
- Wsparcie dla inwestycji wodnych podejmowanych przez członków LPW?
- Projekty edukacyjne realizowane i planowane z inspiracji lub pod patronatem LPW?
- Promocja LPW w powiecie?
- Inne działania – jakie?

II. Potrzeba, metody oraz zakres aktualizacji i uzupełnienia PPW.

Odnosnie stanu przygotowania PPW należy przypomnieć, że od początku zakładano, że jego tworzenie będzie przebiegało w 2 etapach:

ETAP I – 2020 - 2022 R.

Opracowanie Powiatowego Planu Wodnego - jako wstępnej wersji „Planu rozwoju gospodarki wodą na terenach wiejskich na lata 2022 – 2030”, w tym przygotowanie wstępnej listy indykatywnej zadań priorytetowych.

ETAP II – LISTOPAD 2022 -2023 R. Ten etap był zaplanowany do realizacji po uzyskaniu nowych informacji dotyczących możliwości pozyskania środków z Krajowego Planu Odbudowy KPO i Planu Strategicznego WPR. W ramach II etapu przewidziano następujące działania:

1. Uzupełnienie treści PPW o brakujące dane diagnostyczne z GSW, RZGW i JST (w szczególności z podmiotów, które nie złożyły ankiet w trakcie warsztatów).
2. Dopracowanie informacji dot. zgłoszonych zadań inwestycyjnych (uzgodnienia, wymagane dokumenty, kosztorysy itp.)
3. Przyjęcie ostatecznej wersji Planu rozwoju gospodarki wodą na terenach wiejskich na lata 2022 – 2030, w tym listy projektów do FEKP, KPO i PS WPR.

Lokalne Partnerstwa Wodne Jesień 2023 - podsumowanie spotkań w powiatach

Na podstawie dyskusji uczestników spotkań można sformułować następujące uwagi dotyczące całości cyklu spotkań.

Aktywność

1. Poszczególne LPW wykazywały się zróżnicowanym poziomem aktywności, jednym z czynników zróżnicowania był czas jaki upłynął od momentu utworzenia LPW. LPW w poszczególnych powiatach powstawały w 3 turach: 2 (pilotażowe) w roku 2020, 10 LPW w roku 2021, 7 LPW w roku 2022.
2. Aktywność LPW była zróżnicowana:
  - większość LPW nie przeprowadziło spotkania Partnerstwa z własnej inicjatywy – odbywały się tylko spotkania organizowane przez KPODR Minikowo,
  - nieliczne LPW przeprowadziły spotkania we własnym zakresie – ich przedmiotem były głównie tematy związane z postulatami dotyczącymi poprawy sytuacji spółek wodnych i praca nad listą inwestycji priorytetowych,
  - wg informacji uzyskanych na spotkaniach praktycznie wszystkie LPW delegowały swoich przedstawicieli (liderów) do udziału w spotkaniach, szkoleniach i wyjazdach studyjnych oraz uczestniczyły w posiedzeniach RPW WKP,
  - działania promocyjne dotyczące LPW były sporadyczne i głównie dotyczyły zamieszczania informacji w lokalnych mediach.

Sukcesy

1. Sukcesy w ocenie członków LPW to przede wszystkim utrzymująca się wola wspólnego działania, pomimo braku wsparcia finansowego.
2. Obecne zaangażowanie zostanie zaprzepaszczone jeżeli w najbliższych miesiącach nie zostanie przekazany jasny komunikat dotyczący przyszłości i roli LPW w systemie instytucjonalnym zarządzania wodą.

Problemy

1. Główny problem to niejasność sytuacji prawnej i finansowej LPW.
  - Brak wsparcia finansowego dla działań LPW:
    - a) „nie możliwości aby aktywność LPW była finansowana przez poszczególnych członków LPW”,
    - b) „osoby uczestniczące w pracach LPW, są obciążone swoją pracą i nie mają możliwości podjęcia się dodatkowych obowiązków”.

---

2. Brak osobowości prawnej:

- a) „brak osobowości prawnej nie pozwala na pozyskiwanie środków na działalność np. w obszarze promocji i edukacji”,
- b) „brak osobowości prawnej LPW nie pozwala na uzyskanie autorytetu LPW w lokalnym środowisku”.

Potrzeby w zakresie wsparcia LPW – na podstawie ankiety

Propozycje działań na rzecz LPW wynikające z kwestionariuszy ankiet wypełnionych przez uczestników podczas spotkań.

Jakie potrzeby ma LPW w zakresie PROMOCJI ?

1. Wydanie materiałów promocyjnych o LPW (np. folder o celach, zadaniach i sposobach działania LPW, broszury nt. retencji itp.) do dystrybucji poprzez LPW na swoim terenie.
2. Pakiety materiałów i treści merytorycznych nt. racjonalnej gospodarki wodą i roli LPW, do wykorzystania przez LPW - w szkołach, na festynach, dożynkach, zebraniach wiejskich itp. (ulotki, rollupy, namioty, gadżety).
3. Skoordynowane akcje promocyjne w szkołach, na sesjach samorządów, zebraniach sołectkich itp.
4. Skoordynowana promocja tematyki wodnej i LPW w mediach społecznościowych, stała obecność w mediach. Aktualizowana strona KPODR Minikowo z bieżącymi informacjami nt. dostępności funduszy i działań dotyczących gospodarki wodą i aktywności LPW.
5. Ukierunkowana promocja znaczenia spółek wodnych i prowadzonej przez nie działalności wśród rolników i innych właścicieli gruntów i urzędzeń melioracyjnych (np. ulotki, foldery informacyjne skierowane do konkretnego odbiorcy np. rolników, mieszkańców osiedli mieszkaniowych na obszarach wiejskich itd.).

Jakie potrzeby ma LPW w zakresie ORGANIZOWANIA swojej działalności?

1. Stworzenie możliwości organizacyjnych i finansowych do utworzenia stanowiska dla osoby obsługującej LPW w powiecie i wspierającej spółki wodne (główne zadania to informacja o funduszach, doradztwo dotacyjne, promocja tematyki wodnej).
2. Wsparcie doradcze w zakresie stworzenia racjonalnej strategii dla poprawy stanu gospodarowania wodą w powiecie, uwzględniającej lokalne uwarunkowania.
3. Wzmocnienie podstaw prawnych funkcjonowania LPW: możliwość występowania jako podmiot prawny wobec instytucji publicznych i mieszkańców, lepsze zorganizowanie członków – skonsolidowanie LPW.
4. Wypracowanie form aktywności właściwych dla LPW – np. tematyka spotkań rady partnerstwa, system informowania członków (prawo, dotacje itp.), szkolenia dla członków LPW, praca nad strategią działania i planem wodnym.
5. Regularne spotkania partnerstwa, połączone z przekazywaniem informacji nt. dostępności funduszy. Udział przedstawicieli LPW w zebraniach spółek wodnych.
6. Pomoc dla aktywnych LPW w wyznaczeniu i wdrożeniu jednego konkretnego działania lub inwestycji, co pozwoli na osadzenie LPW w środowisku poprzez pokazanie jego sprawczości.
7. Wsparcie dla GSW w zakresie dokumentacji i współpracy z jednostkami administracji i agencjami.

Jakie potrzeby ma LPW w zakresie SZKOLEŃ ?

1. Oferta szkoleń - pakiety szkoleniowe dla określonych grup społecznych (rolników mieszkańców, przedsiębiorców) z dotyczące zasad racjonalnej gospodarki wodą. Udział ekspertów w zakresie melioracji w spotkaniach z rolnikami.
2. Wprowadzenie do programów szkolnych tematyki wodnej – od szkół podstawowych do średnich - w szczególności do szkół o profilu rolniczym.
3. Szkolenia dotyczące pozyskiwania wsparcia finansowego na działania w zakresie rozwoju infrastruktury wodnej w szczególności tworzenia warunków dla małej retencji.
4. Szkolenia wyjazdowe – wyjazdy studyjne, których celem jest zapoznanie się z realnie działającymi w praktyce instalacjami służącymi racjonalizacji zarządzania zasobami wody.
5. Wymiana doświadczeń pomiędzy LPW – zapoznanie się z nowymi inicjatywami i projektami kreowanymi przez najbardziej aktywne LPW; wymiana poglądów i doświadczeń.
6. Organizacja szkoleń w zakresie przepisów Prawa wodnego w kontekście możliwości realizacji projektów zgłaszanych do Powiatowego Planu Wodnego.
7. Szkolenia on-line oraz biblioteka informacji na stronie KPODR Minikowo.

Jakie potrzeby ma LPW - EKSPERCKIE I DORADCZE?

1. Stworzenie listy ekspertów na szczeblu wojewódzkim, które będą mogły merytorycznie wspierać działania LPW w powiatach (np. planowanie kierunków zmian w infrastrukturze wodnej, opiniowanie konkretnych projektów pod względem ich skutków dla rolnictwa i środowiska, tworzenie operatów). Dostępność listy specjalistów dla członków LPW (hydrologi, geodeci itd.).
2. Praktyczna pomoc doradcza w zakresie przygotowywania wniosków do funduszy zewnętrznych.
3. Doradztwo w zakresie zasad budowania i odtwarzania warunków dla naturalnej retencji – przekazywanie praktycznych doświadczeń z innych LPW i województw.
4. Doradztwo w zakresie formalności jakie są konieczne do uzyskania dla realizacji inwestycji ujętych w ramach planów LPW.
5. Cykliczne spotkania z pracownikami PGW Wody Polskie – robocze kontakty. Udział pracowników PGW WP na spotkaniach i w szkoleniach dla rolników.
6. Wykorzystanie nowoczesnych technologii w działalności LPW i jego członków.
7. Przedstawienie wizji systemu retencji z perspektywy całego kraju, tak aby można było dalej planować lokalnie. Potrzebny jest *Centralny Program Gospodarowania Wodą* - wskazania dla działań lokalnych.

Jakie działania lub projekty powinny być zrealizowane ze szczebla wojewódzkiego dla wsparcia działalności LPW w powiatach?

1. Wspólne dla wszystkich LPW ulotki promocyjne wydawane na szczeblu województwa, spoty promocyjne LPW w telewizji regionalnej.
2. Stworzenie docelowego modelu działania LPW, w którym w każdym partnerstwie powinny być osoby pracujące na nowym stanowisku ds. LPW, które będą odpowiedzialne za animowanie i organizowanie działalności Partnerstwa.
3. Szeroka promocji dotycząca dostępnych programów i funduszy na finansowanie małej retencji.
4. Cykl szkoleń dotyczących zmian w ustawie o zagospodarowaniu przestrzennym, w celu uwzględnienia

---

w planach terenów zalewowych i podmokłych z przeznaczeniem dla celów retencji (priorytetem powinny być działania dotyczące tworzenia tzw. małej retencji z wykorzystaniem naturalnych, zwykle suchych cieków oraz oczek wodnych; mała retencja na istniejących ciekach oraz naturalna retencja na obszarach leśnych).

5. Wpływanie na kształt regulacji prawnych na szczeblu wojewódzkim (np. procedury dotacyjne Urzędu Wojewódzkiego i Samorządu Województwa).
6. Podjęcie działań dla zwiększenia skali nawadniania upraw z wód powierzchniowych (opadowych), dla ograniczenia wykorzystania wód podziemnych.
7. Opracowanie projektu procedury wyboru inwestycji priorytetowych zgodnie z kryteriami dotyczącymi działania KPO 3.3.1.

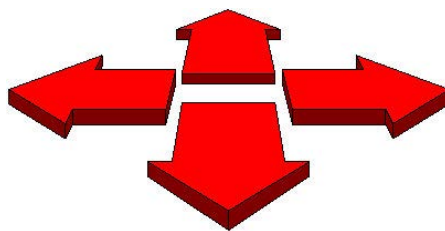
Jakie inne potrzeby ma LPW ?

1. Wspólne działania LPW – tworzenie lobby na szczeblu ogólnopolskim w celu rozwoju inicjatywy LPW oraz ulokowanie LPW w systemie prawnym.
2. Przeciwdziałanie narastającemu problemowi braku kompetentnych kadr specjalistów w zakresie melioracji (specjalista-meliorant staje się zawodem zanikającym).
3. Tworzenie wspólnych projektów retencji na terenie powiatu – kompleksowe ujęcie projektowanych działań na rzecz retencji z wykorzystaniem naturalnych warunków dla małej retencji i z uwzględnieniem możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych na ten cel.
4. Wspieranie merytoryczne spotkań członków LPW, planujących wspólne działania w ramach Partnerstwa.

Na podstawie dyskusji i treści wypełnionych kwestionariuszy ankiet można sformułować następujące wnioski i rekomendacje.

Wnioski:

1. LPW żyją, pomimo upływu czasu i braku konkretnej oferty ze strony instytucji centralnych.
2. Wiele osób podziela pogląd o konieczności lokalnych, partnerskich działań - jednak czas na utrwalenie dotychczasowych osiągnięć mija.
3. LPW wymagają wsparcia - istnieje potrzeba pokierowania ruchem środowiska aktywistów LPW.
4. Potrzebne są nowe pomysły i ramy działania, wsparcie merytoryczne dla liderów, informacje, materiały, szkolenie.
5. Konieczna jest zakomunikowanie społecznościom lokalnym i instytucjom, że LPW mogą być ważnym czynnikiem poprawy systemu zarządzania ograniczonymi zasobami wody.
6. Potrzebne jest wsparcie eksperckie dla planowania systemów retencji w powiatach.
7. LPW mogą być koordynatorem informacji i doradztwa w zakresie podejmowania skoordynowanych inwestycji modernizujących infrastrukturę wodną i dostosowanie jej do nowych wymagań.

Rekomendacje:

1. Stworzenie systemu przepływu informacji dla i poprzez liderów LPW w zakresie pozyskiwania dotacji dla SW i JST.
2. Przygotowanie i realizacja projektów dla województwa z partnerami instytucjonalnymi – promocja i edukacja – tematyka wodna i LPW.
3. Wspólne wojewódzkie wydawnictwa promocyjne mogą być narzędziem wspierającym i integrującym środowisko aktywistów LPW.
4. Akcje promocyjno - edukacyjne w mediach dot. wody i przy okazji informowanie o aktywności LPW.
5. Wdrożenie pakietu wsparcia dla Spółek Wodnych (odrębny projekt) dotyczącego tworzenia i reanimacji GSW oraz doradztwa finansowo-dotacyjnego dla spółek wodnych
6. Dla realizacji tych działań niezbędny jest koordynator wojewódzki utrzymujący bieżące relacje z LPW w powiatach.

VII. Rekomendacje i postulaty dotyczące prawnych, organizacyjnych i finansowych aspektów funkcjonowania spółek wodnych

dr Ryszard Zarudzki

Przewodniczący Rady Partnerstw Wodnych Województwa Kujawsko-Pomorskiego

UCHWAŁA NR 2/2023 z dnia 6 lipca 2023 r. Rady Partnerstw Wodnych Województwa Kujawsko-Pomorskiego w sprawie przyjęcia rekomendacji i postulatów dotyczących prawnych, organizacyjnych i finansowych aspektów funkcjonowania spółek wodnych.

W Załączniku nr 1 do uchwały przedstawiono propozycje zmian w prawie przygotowane przez Radę Partnerstw Wodnych Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Nasze postulaty powstały w oparciu o problemy, które najbardziej doskwierają Spółką Wodnym oraz samorządom wszystkich szczebli (gminnemu, powiatowemu) i Państwowym Gospodarstwem Wodnym (PGW) - Wody Polskie (PGWWP) w naszym województwie.

Zostały one skonsultowane bardzo szeroko z partnerami społecznymi jak: członkami Lokalnych Partnerstw Wodnych (LPW) w poszczególnym powiatach, Gminnymi Spółkami Wodnymi, przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego (gmina, powiat), Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, PGW - Wody Polskie, Ośrodkami Doradztwa Rolniczego, przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego, LPW i innymi lokalnymi organizacjami społecznymi .

Przedstawione w załączeniu 20 postulatów jest odpowiedzią na dręczące ich bolączki i powinny w moim przekonaniu wzmocnić pozycje Spółek Wodnych, ułatwić współpracę między instytucjami oraz w rezultacie przyczynić się do lepszego zarządzania zasobami wodnymi i zwiększenia retencji. Przedstawione mechanizmy nie są kosztownymi rozwiązaniami, a są dość proste do wprowadzenia, normalizują zakres kompetencji, przyczyniają się do dbania o środowisko (ekoschematy), a także zachęcają do reaktywowania lub zakładania Spółek Wodnych tam, gdzie ich nie ma.

W obliczu suszy trzeba dobrze skoordynować wszelkie działania i w sposób szczególny zapewnić zapas wody dla rolnictwa tam, gdzie jest najbardziej potrzebna – blisko pola, a na tym najlepiej znają się lokalne Spółki Wodne.

Rekomendacje i postulaty dotyczące prawnych, organizacyjnych i finansowych aspektów funkcjonowania spółek wodnych

31 stycznia 2023 roku został utworzony zespół roboczy **RADY PARTNERSTW WODNYCH WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO**, którego zadaniem było przygotowanie propozycji konkretnych rozwiązań prawnych uwzględniających potrzeby i możliwości poprawy sytuacji spółek wodnych. W skład zespołu roboczego weszli: przedstawiciele nowo powstałych LPW reprezentujący spółki wodne, samorządy gminne i powiatowe, PGW Wody Polskie oraz KPODR w Minikowie (lista członków zespołu została zamieszczona na końcu dokumentu).

Uzasadnienie zmian postulowanych przez zespół roboczy w zakresie rozwiązań prawnych i organizacyjnych dotyczących funkcjonowania spółek wodnych (SW)

Jednym z rezultatów ponad stu spotkań w ramach tworzenia Lokalnych Partnerstw Wodnych na terenie woj. kujawsko-pomorskiego było stworzenie listy typowych problemów w działalności spółek wodnych. W związku z wielokrotnie zgłaszanymi problemami dotyczącymi zarówno spółek wodnych jak i jednostek samorządu gminnego i powiatowego, głównie związanych z funkcjonowaniem Prawa Wodnego, zespół utworzony w ramach działań Rady Partnerstw Wodnych Województwa Kujawsko-Pomorskiego, sporządził listę rekomendacji i postulatów dotyczących prawnych, organizacyjnych i finansowych aspektów funkcjonowania Spółek Wodnych.

Główne problemy w działalności spółek wodnych

Niesprawny i często niespójny system finansowania zadań z zakresu utrzymania urządzeń melioracyjnych powoduje, że spółki wodne od lat borykają się z brakiem środków finansowych na realizację koniecznych prac konserwacyjnych. Finansują one swoje działania z wielu źródeł, którymi są m.in.: składki członkowskie, dotacje samorządów gminnych, dotacje starostwa powiatowego, dotacje samorządu województwa, dotacje rządowe (wojewoda), dotacje ze środków UE.

Sytuacja finansowa spółek wodnych jest bardzo zróżnicowana. Na terenie wielu gmin funkcjonują spółki wodne, które skutecznie pozyskują środki na działania w zakresie utrzymywania we właściwym stanie systemu melioracji wodnych. Jednak większość spółek boryka się z problemami finansowymi, wynikającymi głównie z kłopotów z poborem składek od członków i opłat od rolników i innych podmiotów niebędących członkami spółek, ale korzystających z infrastruktury melioracyjnej (np. samorządy odprowadzające wodę z dróg do rowów melioracyjnych). Na dużej części terenów rolniczych spółki nie funkcjonują w ogóle (nigdy nie istniały lub zostały rozwiązane).

W wielu spółkach przychody z tytułu składek członkowskich spadają, ponieważ rośnie liczba rolników wycofujących się z członkostwa. Niestety rolnicy i inne podmioty nie będące członkami spółek wodnych nie zawsze partycypują w kosztach utrzymania systemu. W tym zakresie przepisy nie są wystarczająco rygorystyczne. Brak jest prostej i skutecznej procedury prawnej zapewniającej poprawę ściągalności składek i opłat. Brak jest jednoznacznych uregulowań prawnych, które pozwoliłyby na jasne określenie obowiązków finansowych podmiotów odnoszących bezpośrednie korzyści z utrzymywania przez spółki niezbędnej infrastruktury wodnej. Skutkiem jest brak partycypacji wszystkich posiadaczy gruntów w kosztach odprowadzania wód opadowych i roztopowych.

Istnieje potrzeba działań legislacyjnych wprowadzających powszechność odpowiedzialności finansowej za korzystanie z różnego rodzaju urządzeń wodnych, w tym także melioracyjnych (np. „podatek deszczowy od powierzchni”). Dotyczy to nie tylko nieruchomości rolnych, ale także wielu innych, w tym takich, które nie posiadają własnych urządzeń wodnych lub nie leżą w bezpośrednim sąsiedztwie urządzeń melioracyjnych, ale z których jednak korzystają. Obecnie główne urządzenia melioracyjne, takie jak np. rowy lub rurociągi, muszą utrzymywać członkowie SW ze swoich składek.

Główne kierunki zmian w zakresie statusu i systemu funkcjonowania spółek wodnych

Systemowe wsparcie działalności spółek wodnych powinno docelowo przewidywać wprowadzenie opłat od wszystkich użytkowników urządzeń gospodarki wodnej i wzmocnienie możliwości egzekwowania zaległych płatności.

Dla skutecznego działania spółek wodnych konieczne jest uporządkowanie ich sytuacji prawnej. Dotyczy to takich kwestii jak: status prawny spółek w ramach postępowań przetargowych, uregulowanie zasad członkostwa, wprowadzenie obowiązku płacenia składek oraz poprawy skuteczności poboru opłat od rolników i innych podmiotów nienależących do spółek, a korzystających z jej urządzeń.

Pożądane jest ułatwienie działalności spółek wodnych poprzez uproszczenie procedur dotyczących wejścia spółek na tereny należące do rolników i ułatwienie dostępu do informacji geodezyjnych. Z uwagi na wieloletnie zaniebdania potrzebne jest stworzenie krajowego programu odtworzenia dokumentacji systemu melioracji.

Niezbędne jest włączenie spółek wodnych w system zarządzania gospodarką przestrzenną. Na etapie projektowania inwestycji, w szczególności liniowych, powinien być uwzględniany zasięg oddziaływania urządzeń sieci melioracji konserwowanych przez spółki. Konieczne jest zapewnienie skutecznego rejestrowania zmian w zakresie sposobu użytkowania gruntów. Celowe jest wprowadzenie nowych przepisów do prawa budowlanego dotyczących inwestycji na terenach rolniczych – inwestycje planowane na gruntach zmeliorowanych powinny być uzgodnione z spółkami wodnymi na każdym etapie inwestycji tj. wydawania warunków, realizacji inwestycji i inwentaryzacji geodezyjnej.

Dla dalszego istnienia i skutecznego realizowania nowych zadań związanych z retencją, potrzebny jest rozwój partnerskiej współpracy z instytucjami publicznymi w otoczeniu spółek wodnych. Uproszczenie zbyt skomplikowanych procedur, ustalenie zasad dystrybucji środków z instytucji publicznych z uwzględnieniem opinii spółek wodnych, w tym w szczególności ujednoczenie terminów udzielania dotacji z uwzględnieniem koniczności skoordynowania terminów prac w rolnictwie i prac melioracyjnych. Jednym z ważnych postulatów jest zapewnienie bezpłatnego dostępu spółek do rejestru ewidencji i właścicieli gruntów.

Docelowo pożądane byłoby wdrożenie rozwiązań umożliwiających zastosowanie przez PGW Wody Polskie formuły odpłatnego powierzenia zainteresowanym spółkom wodnym całorocznej konserwacji cieków wodnych w sąsiedztwie terenów objętych działaniami spółki.

PROPOZYCJE ZMIAN

Zespół roboczy składający się z przedstawicieli różnych instytucji (spółki, gminy, powiaty, RZGW, Oddział ARiMR, KPODR, K-PUW) przygotował postulaty uwzględniające uwarunkowania partnerów spółek wodnych reprezentowanych w składzie zespołu. Poniżej prezentowane są główne problemy wraz z proponowanymi sposobami ich rozwiązania, oczekiwanymi przez Spółki Wodne, Wody Polskie oraz JST, wraz z krótkim omówieniem.

1. Uzgadnianie projektów budowlanych ze spółkami wodnymi.

Dopisanie w prawie budowlanym obowiązku uzgodnień przy wydawaniu warunków zabudowy lub pozwoleń na budowę ze Spółką Wodną jeżeli działa na tym terenie.

Omówienie:

Obecnie nie wszystkie starostwa mają taką dobrą praktykę. W następstwie nie uzgodnionych projektów ze spółkami pojawia się szereg problemów na etapie inwestycji (kolizja z urządzeniami, których brak na mapach zasadniczych), a także w późniejszym etapie, z którymi muszą się borykać spółki po zrealizowaniu inwestycji (np. zastoisko na polu, w przypadku gdy ścieżka rowerowa odcięta spływ do rowu).

2. Wpis do SIGW na równi z KRS i CEIDG.

Art. 329. 1. System informacyjny gospodarowania wodami jest prowadzony w systemie teleinformatycznym.

1.b. W zakresie Wpisów Spółek Wodnych traktowany jest na równi z wpisem do CIDG lub KRS lub uznanie przez właściwe Ministerstwo prowadzonego przez PGW Wody Polskie rejestru Systemu Informacyjnego Gospodarowania Wodami za odpowiednik KRS lub CEIDG dla spółek wodnych; lub zmiana zapisu w art. 449 Prawo wodne. Art. 449 . (Wpis spółki wodnej do systemu informacyjnego gospodarowania wodami)

3. System informacyjny gospodarowania wodami jest odpowiednikiem KRS lub CEIDG dla spółek wodnych.

Uwaga: podstawa propozycji to publikacja z 2016 roku: Arkadiusz Jąkałski, Uniwersytet M. Kopernika w Toruniu „Tworzenie spółek wodnych w świetle aktualnych regulacji prawnych” – str. 97 – 98.

Omówienie:

Instytucje finansowe, procedury przetargowe i inne podmioty w celu spełnienia formalnych wymogów wymagają od spółek wodnych wypisu z KRS (Krajowy Rejestr Sądowy) lub z CEIDG (Centralnej Ewidencji Informacji Działalności Gospodarczej). Często nie uznaje się zaświadczenia o wpisie do SIGW (kataster) jako dokumentu rejestrowego.

Obecnie brak jest jednoznacznego stanowiska, że prowadzony przez PGW Wody Polskie rejestr dla spółek wodnych jest prawnym odpowiednikiem KRS lub CEIDG.

3. Możliwość przekazania przez Wody Polskie utrzymania cieków podstawowych Spółkom Wodnym.

Umożliwienie spółkom wodnym z mocy ustawy możliwości utrzymania cieków wodnych administrowanych przez PGW Wody Polskie, które znajdują się na terenie działalności spółki wodnej lub stanowią główny odbiornik wód z terenu jej działalności, tj. dopisanie do art. 213 Prawa wodnego w ust 3, 4 – „spółkom wodnym lub ich związkom”.

Stworzenie w ramach Partnerstwa Wodnego pilotażowego programu PGW Wody Polskie i spółki wodne, którego celem będzie utrzymanie rzek i kanałów w ramach wzajemnego partnerstwa.

Omówienie:

PGW Wody Polskie w celu utrzymania administrowanych cieków wodnych organizują przetargi w ramach zamówień publicznych, nie uwzględniając uwarunkowań w zakresie terminów zabiegów konserwacyjnych spółek wodnych jak i występujących w okresie letnim anomalii pogodowych np.: ponadnormatywnych opadów czy nawałnic. Stwarza to realne zagrożenie występowania lokalnych podtopień i powodzi. Z wieloletnich doświadczeń i obserwacji należy stwierdzić, że główne odbiorniki wód powinny być w stanie w każdym okresie odprowadzić nadmiary wód z poszczególnych terenów minimalizując powstawanie realnych zagrożeń.

---

4. Doprecyzowanie zapisów art. 454 Prawa Wodnym.

Starosta wyliczając należność na rzecz Spółki Wodnej opiera się na kosztach poniesionych przez spółkę w roku, którego dotyczy naliczenie, na hektar zmeliorowany.

Omówienie:

Propozycja jest zgodna z wykładnią Sądów Administracyjnych w tym temacie. Opłata za odprowadzenie nie powinna być jednak mniejsza niż składka członkowska ze względu na demoralizujące skutki dla członkostwa rolników w SW.

5. Obowiązkowe członkostwo w spółce wodnej.

*Wystąpienie ze spółki wodnej będzie obciążone zwrotem poniesionych kosztów utrzymania urządzeń **melioracji** wodnych z ostatnich trzech lat, oraz dalszej partycypacji w kosztach utrzymania urządzeń wodnych zgodnie z art. 454 oraz **205**.*

Omówienie:

Dużym problemem dla SW jest występowanie rolników ze spółki po zakończeniu inwestycji na ich gruntach. Wprowadzenie zapisu o wymaganym zwrocie całości kosztów spowodowałoby, naszym zdaniem, znaczne ukrócenie tego procederu, bez ingerowania w swobody obywatelskie.

6. Brak możliwości powstawania nowych SW na terenie działania już istniejącej.

Art. 446. [Utworzenie spółki wodnej; nabycie osobowości prawnej]

1. Utworzenie spółki wodnej następuje w drodze porozumienia co najmniej 3 osób fizycznych lub prawnych, zawartego w formie pisemnej.

a) Nowo powstała Spółka Wodna nie może działać na terenie działalności innej spółki wodnej, chyba, że organ nadzorujący stwierdzi, iż istniejąca SW nie wywiera się na jej obowiązków.

Omówienie:

Obecne przepisy pozwalają na swobodne tworzenie spółek wodnych, negatywnym skutkiem tej regulacji jest to, że rolnicy wielkoobszarowi zakładają swoje spółki prywatne spośród gruntów utrzymywanych przez istniejące spółki. Wpływa to bardzo negatywnie na utrzymanie systemów melioracyjnych, ze względu na brak możliwości kompleksowego działania. Ponadto powoduje to problemy natury prawnej (np. kto komu ma płacić za odprowadzenie wód).

7. Rodzaje melioracji (rowy, dreny, konkurencyjne tereny).

Art. 195. [Pojęcie melioracji wodnych]

Melioracje wodne polegają na regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby i ułatwienia jej uprawy.

Tereny zmeliorowane dzielą się na:

- **tereny zdrenowane,**
- **tereny oddziaływania rowów,**
- **tereny konkurencyjne (woda opadowa z nich spływa do terenów zmeliorowanych).**

Omówienie:

Konieczność wprowadzenia do ustawy powyższych zapisów wynika z rozbieżności w orzeczeniach sądów administracyjnych czy starostw powiatowych. Pozwoli na jednoznaczne wskazanie sposobów melioracji.

---

8. Dostęp do Ewidu

Art. 196. [Ewidencja melioracji wodnych]

pkt. 3 Ewidencję melioracji wodnych prowadzi się w szczególności z wykorzystaniem baz danych prowadzonych przez:

1) Starostę w zakresie:

2) Dostęp do bazy danych przysługuje Wodom Polskim oraz Spółkom Wodnym na terenie ich działalności.

Omówienie:

Spółki wodne nie mają nieodpłatnego dostępu do ewidencji gruntów prowadzonych przez starostwa, tym samym nie mają dostępu do aktualnej bazy danych działek oraz ich właścicieli uniemożliwiając tym samym bieżącą aktualizację prowadzonej ewidencji. Problem dotyczy również PGW Wody Polskie.

9. Przepływ informacji urząd gminy/spółka wodna

Obowiązek przekazywania informacji o zmianach właścicieli przez wydział podatków Urzędu Gminy do Spółki Wodnej. Wprowadzenie Odpowiednich zapisów do stosownych uchwał, rozporządzeń.

Omówienie:

Obecnie Gminy nie przekazują do SW informacji dotyczących zmian właścicieli/użytkowników gruntów. Powoduje to niepotrzebne zamieszanie przy wysyłaniu nakazów płatniczych składki członkowskiej, a także wydłuża lub wręcz blokuje przeprowadzenie inwestycji na urządzeniach.

10. Możliwość poboru zaświadczeń z katastru w każdym nadzorze wodnym.

Rozporządzenie dyrektora PGW Wody Polskie w powyższej sprawie. Dokonywanie zgłoszeń jak dotychczas.

Omówienie:

Ułatwi to załatwienie spraw, przy których trzeba się okazać w/w zaświadczeniem.

11. Wyznaczenie osoby do kontaktu i pomocy dla Spółek Wodnych w organach PGW WP.

Kierownicy NW są/powinni być skierowani do udziału w pracach Lokalnych Partnerstw Wodnych.

Omówienie:

Wyznaczenie w PGW WP osoby do kontaktu i współpracy z GSW ułatwi funkcjonowanie i przyspieszy załatwienie różnych spraw, czy zgłoszeń.

12. Przetargi Wody Polskie, możliwości dla spółek wodnych.

Podział zadań przetargowych na odpowiednio mniejsze co do skali zadania i wartości prac.

Omówienie:

Podział zadań na mniejsze umożliwi startowanie GSW w przetargach i tym samym pozyskanie dodatkowych funduszy na działalność statutową.

---

13. Dodatkowe punkty za członkostwo w spółce wodnej w procedurach konkursowych organizowanych przez ARIMR i inne instytucje.

Wpisanie PREMII za członkostwo w SW do punktacji w ramach procedur konkursowych.

Omówienie:

Wzmocnienie pozycji GSW oraz zachęta dla rolników, którzy nie przystąpili jeszcze do SW. Zachęci to również do zakładania nowych SW tam, gdzie ich nie ma.

Rolnicy – będący członkami spółek wodnych powinni być specjalnie premiiowani w konkursach i programach realizowanych przez ARiMR w taki sposób, aby maksymalnie zachęcić ich do członkostwa w spółkach wodnych oraz do zakładania nowych na terenach gdzie ich nie ma i obecnie są problemy z utrzymaniem urządzeń melioracyjnych.

14. Stałe programy dla spółek wodnych

Stałe programy realizowane między innymi przez ARiMR umożliwią powstawanie nowych spółek i rozwój istniejących. Spółki mogą z dofinansowaniem zakupić nowoczesny sprzęt do utrzymania urządzeń melioracji wodnych, odbudowywać i modernizować infrastrukturę melioracyjną, chronić mienie mieszkańców przed niekorzystnymi skutkami zmian klimatycznych, w tym **suszy czy ponadnormatywnych opadów, itp.**

Programy takie powinny być stałe.

15. Premiowanie retencji wody – zastawki, oczka wodne.

Retencjonowanie wody przez rolników poprzez budowę zastawek, oczek wodnych, retencji korytovej itp. powinno być premiowane przez ARiMR tak aby maksymalnie zachęcić ich do budowy takiej infrastruktury (np. premii utrzymaniowej, dopłat itp.)

16. Wpisanie warunku członkostwa w SW do tzw. Ekoschematów.

Wpisanie PREMII do punktacji za członkostwo w SW - zapisy w ustawie.

Informacja na szkoleniach: premiowana postawa na temat właściwych praktyk rolnych dotyczących poszanowania odległości od cieków wodnych (pasy zieleni).

Omówienie:

Wzmocnienie pozycji GSW oraz zachęta dla rolników, którzy nie przystąpili jeszcze do SW. Zachęci to również do zakładania SW tam, gdzie ich nie ma. Szkolenia, o których mowa przyczynią się do likwidacji problemu z utrudnieniami w przeprowadzeniu prac na rowach ze względu na istniejące już zasiewy nad brzegami rowów.

17. Mechanizm motywujący do udziału w SW - brak zapłaty składek do SW skutkuje brakiem różnych świadczeń i dotacji.

Wpisanie PREMII do punktacji za członkostwo w SW do systemu dopłat bezpośrednich.

Omówienie:

Punkty w programach za członkostwo w spółce wodnej, kryteria wypłaty odszkodowań, środków kłęskowych itp. - uzależnione od zapłaty składek i utrzymania urządzeń wodnych (środki kłęskowe otrzymywali rolnicy, którzy od lat nie utrzymują urządzeń wodnych, nie płacą składek członkowskich, a stan ich urządzeń powiększył straty). Dotyczy: kłęski suszy, powodzi, towarzystwa ubezpieczeniowe, działanie 5.2 w PROW - przyczynienie się do powstania szkody przez rolników, którzy nie dbają o meliorację w przypadku deszczy nawalnych.

---

18. Aktualizacja map melioracyjnych, inwentaryzacja terenowa urządzeń – stworzenie krajowego programu inwentaryzacji urządzeń melioracyjnych wraz z oceną ich stanu technicznego.

Omówienie:

Systematyczna aktualizacja danych dotyczących istniejącej infrastruktury wodnej i urządzeń melioracyjnych - skuteczne uregulowane zasad ich bieżącej aktualizacji. Bieżące współdziałanie między Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie a spółkami wodnymi w zakresie uzupełnienia i zaktualizowania ewidencji urządzeń melioracyjnych.

19. usuwanie drzew i krzewów rosnących na rowach melioracyjnych.

Należy zmienić art. 83f. ust. 1, pkt 10) ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022 r. poz. 916, z późn. zm.), który otrzymuje brzmienie:

Art. 83f. 1. Przepisów art. 83 ust. 1 nie stosuje się do:

10) „drzew lub krzewów usuwanych ze względu na potrzeby związane z utrzymywaniem urządzeń melioracji wodnych.”

Omówienie:

Chodzi o usuwanie drzew i krzewów bez decyzji organu. Obecny zapis jest nieprecyzyjny, gdyż dotyczy urządzeń melioracji wodnych szczegółowych, a aktualne Prawo wodne zniósł podział na melioracje szczegółowe i podstawowe. Ponadto drzewa i krzewy rosnące na rowach melioracyjnych utrudniają mechaniczną ich konserwację, powodują niszczenie koparek, kosiarek i odmularzek, a czasami utrudniają swobodny odpływ wody ze zlewni. Obecnie prace konserwacyjne muszą być wykonywane mechanicznie, gdyż brak jest ludzi do ręcznego odmulania rowów.

20. Zakaz dokonywania nasadzeń drzew i krzewów przy urządzeniach melioracji wodnych bez uzgodnienia ze Spółką Wodną a w przypadku braku S.W. w pasie minimum 3m.

Projekty w ramach programów ARiMR i innych dotyczące zalesień gruntów rolnych, nasadzeń

zadrzewień śródpolnych, zakładanie systemów rolno-leśnych czy zwiększenie bioróżnorodności lasów

prywatnych powinny być bezwzględnie uzgadniane ze spółkami wodnymi lub innymi administratorami urządzeń wodnych.

Omówienie:

Właściciele gruntów rolnych w ramach w/w programów bez uzgodnień będą dokonywać trwałych

nasadzeń drzew i krzewów wzdłuż urządzeń melioracyjnych lub w przypadku drenowania bezpośrednio na nim. Doprowadzi to do sytuacji, że wzdłuż rowów, rzek, kanałów powstaną nowe

nasadzenia utrudniające wykonanie ich konserwacji (zwłaszcza mechanicznej), a w przypadku

drenowania ich zarośnięcia i zalewanie gruntów sąsiednich.

Doprowadzi to do konfliktów społecznych i problemów administracyjnych z tym związanych.

Problem dotyczy również groźby wzdłuż cieków wodnych

Materiał przygotowany pod przewodnictwem Jakuba Skoniecznego (GSW w Chełmży, LPW Powiatu Toruńskiego), przy wsparciu Ryszarda Zarudskiego (zastępcy dyrektora KPODR w Minikowie, Przewodniczącego Rady Partnerstw Wodnych Województwa Kujawsko-Pomorskiego), przez zespół w składzie:

1. *Jakub Skonieczny - GSW w Chełmży, LPW Powiatu Toruńskiego*
2. *Paweł Skonieczek - Z-ca Dyrektora WIR K-PUW w Bydgoszczy*
3. *Andrzej Winiarski - Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku*
4. *Jarosław Ciemniowski - Zastępca Dyrektora K-P O/Regionalnego ARiMR w Toruniu*
5. *Zenon Lewandowski - Ekspert w zakresie Rozwoju Obszarów Wiejskich, K-P ODR w Minikowie*
6. *Anna Czajkowska - Specjalista ds. zarządzania wodą, K-P Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie*
7. *Tadeusz Kacprzak - Wójt Gminy Inowrocław*
8. *Sławomir Henryk Bogucki - Burmistrz Piotrków Kujawski, Członek Zarządu Konwentu Wójtów Województwa Kujawsko-Pomorskiego*
9. *Tadeusz Krakówka - Przewodniczący Związku Spółek Wodnych w Toruniu*
10. *Mikołaj Pasturczak - Kierownik Biura Wojewódzkiego Związku Spółek Wodnych*
11. *Józef Gawrych - Starostwo Powiatowe w Świeciu, Przewodniczący Rady LPW w Świeciu*
12. *Adam Zawieja - Gminna Spółka Wodna w Więcborku*
13. *Marcin Sitkowski - Gminna Spółka Wodna w Wąbrzeźnie, Przewodniczący Rady LPW Powiatu Wąbrzeskiego*
14. *Arkadiusz Łyczywek - Gminna Spółka Wodna w Pruszczu*

Kluczowa rola spółek wodnych w racjonalnym gospodarowaniu wodą na obszarach wiejskich

Spółki wodne [SW] zajmują się utrzymaniem urządzeń melioracyjnych na terenach należących do swoich członków. Spółki wodne mogą działać na terenie całej gminy (gminne spółki wodne - GSW), lub tylko jej części (np. na terenie jednego lub kilku sołectw). Poza pracami na urządzeniach wodnych należących do członków, spółki wodne mogą w ramach prac zleconych wykonywać także inne roboty – np. na urządzeniach wodnych należących do samorządów gminnych i PGW Wody Polskie. Z racji wykonywanych zadań są upoważnione do zbierania składek od swoich członków. Opłaty na rzecz GSW powinny być dokonywane także przez innych użytkowników gruntów korzystających z infrastruktury utrzymywanej przez spółki. Spółki wodne mogą otrzymywać dotacje z budżetu państwa i środków samorządów terytorialnych. Spółki mogą prowadzić działalność gospodarczą, z której zyski mogą być przeznaczone wyłącznie na cele statutowe spółki wodnej. W ramach działalności gospodarczej spółki realizują zlecenia od innych podmiotów, w tym samorządów.

Znaczenie spółek wodnych dla utrzymywania w sprawności systemu melioracji rolniczych jest trudne do przecenienia. Dla efektywnego funkcjonowania gospodarki rolnej konieczne jest zapewnienie właściwych stosunków wodnych na terenach uprawowych. Spółki wodne realizują to zadanie w sposób systemowy, na dużych obszarach należących do wielu rolników. Konieczne jest kompleksowe podejście do wykonywania prac na systemach melioracyjnych - wynika to z natury wody nieuznającej granic działek prywatnych użytkowników i granic administracyjnych.

Zmiany klimatyczne, susze występujące naprzemiennie z opadami nawałnymi, wymuszają także zmianę podejścia do zarządzania zasobami wody - konieczne jest racjonalne gospodarowanie wodą – oprócz jej odprowadzania konieczne jest jej retencjonowanie. Dla osiągnięcia tego celu niezbędna jest systemowa współpraca rolników zorganizowanych w ramach spółek wodnych z Wodami Polskimi.

Znaczenie spółek wodnych rozszerza się wraz ze dynamicznymi zmianami zachodzącymi na obszarach wiejskich. Efektem zmian społecznych i gospodarczych jest zjawisko suburbanizacji terenów wiejskich, które objawia się rosnącą liczbą osiedli mieszkaniowych na terenach dotychczas rolniczych. Grunty rolne są przekształcane na działki budowlane - w konsekwencji spółki wodne nie mogą nimi skutecznie zarządzać. Zjawiska takie jak deszcze nawałne ujawniają wady tego systemu budownictwa – odwodnienie terenów „zabrukowanych” staje się coraz większym problemem. Rowy melioracyjne stały się rowami odprowadzającymi deszczówkę z osiedli mieszkaniowych.

Dlatego właśnie wsparcie i podniesienie rangi Spółek Wodnych jest takie istotne, a pomocne w tym będą zapisy, które proponujemy.

VIII. Dobre praktyki w LPW - przykłady działań podejmowanych w zakresie gospodarki wodnej

Niniejszy artykuł zawiera informacje na temat działań lub inwestycji w zakresie melioracji, retencji lub innych innowacyjnych działań w obszarze gospodarowania wodą, przesłane przez LPW z terenu woj. kujawsko-pomorskiego. Celem zamieszczenia tych informacji jest wymiana doświadczeń pomiędzy LPW. Zakładamy, że zaprezentowane przykłady działań lub inwestycji będą inspiracją dla innych Lokalnych Partnerstw. Zależy nam na tym aby upowszechnić dobre przykłady i praktyki w zakresie szeroko rozumianej gospodarki wodą.

LPW Brodnica

Lokalne Partnerstwo Wodne powiatu brodnickiego skupia w swoim gronie instytucje samorządowe, Parki Krajobrazowe, Wody Polskie, Lokalną Grupę Działania, jak również Związek Wędkarski. Inwestycje dotyczące wód realizowały przede wszystkim GSW.

Gmina Osiek

System odprowadzania wód deszczowych w miejscowości Osiek.

W 2022 r. Gmina Osiek zrealizowała inwestycję polegającą na budowie systemu odprowadzania wód deszczowych w miejscowości Osiek.

Prace obejmowały budowę kanałów grawitacyjnych o łącznej długości około 600 m. Montaż studni kanalizacyjnych, ścieków betonowych oraz komór żelbetonowych. Odtworzenie i profilowanie rowu przydrożnego, a także szereg prac przygotowawczych, montażowych, ziemnych i porządkowych. Inwestycja została zakończona i przeszła pozytywny odbiór techniczny w dniu 24 listopada 2022 r.

Spółka Wodna Jabłono-wo Pomorskie

Konserwacja rowu otwartego

2022 rok : konserwacja rowu otwartego na odcinku o długości odpowiednio 500 i 540 mb, położonych w miejscowości Jaguszewice, polegająca na: ręcznym usuwaniu zakrzaczeń na odcinkach o łącznej długości 290 mb, mechanicznym odmuleniu dna rowu, mechanicznym rozplantowaniu urobku, oczyszczeniu i udrożnieniu przepustu. Pozwoliło to na regulację stosunków wodnych na obszarze oddziaływania wymienionych urządzeń melioracyjnych. Konserwacja rowu otwartego, przepustu umożliwiającą prawidłowe funkcjonowanie współpracujących urządzeń melioracyjnych.

Spółka Wodna Brodnica

Realizowała inwestycje związane z oczyszczaniem gminnych rowów melioracyjnych i udrażnianiem przepustów. GSW Brodnica otrzymała wsparcie finansowe z budżetu Gminy Brodnica w postaci dotacji celowej na realizację zadań związanych z bieżącym utrzymaniem wód i urządzeń melioracji wodnych. W roku 2022-2023 wykonano prace na odcinku od jeziora Ostrów (zwane jezioro Śli-skie) do drogi krajowej nr 15 oraz wzdłuż ulicy Żmijewskiej i ulicy Olsztyńskiej wraz z oczyszczeniem i częściową wymianą przepustów pod drogami a także wyczyszczono rowy m.in. w miejscowości Gorczeniczka, Nowy Dwór, Gorczeni-ca. Środki pozyskane od Urzędu Wojewódzkiego przeznaczone na czyszczenie, wycinkę drzew i rębakowanie przy rowach oraz naprawę i udrażnianie melio-racji a także wymianę uszkodzonych studni melioracyjnych w miejscowościach: Gorczeniczka , Gorczenica , Szczuka, Mszano.

Spółka Wodna w Bobrowie

W 2022 r. Spółka Wodna dzięki uzyskanej dotacji z Urzędu Marszałkowskiego prowadziła prace na rowie R-A w Kruszynach. Wykonano mechaniczne pogłębienie dna rowu na długości 3450 m, oczyszczono 10 szt przepustów o długości 48 m. Rów ten, z uwagi na to, że jest jednym z głównym rowów odprowadzających wody z terenu Gminy, został traktowany jako priorytet do oczyszczenia. Przebiega on głównie po polach uprawnych co, do tej pory, powodowało liczne zalania i podtopienia upraw. Po jego oczyszczeniu i naprawie przepustu pod drogą powiatową polepszyła się znacznie przepustowość

W kwietniu 2023 roku GSW zakupiła ciągnik rolniczy wraz z ładowaczem czołowym koparko-ładowarki i przyczepę burtowej w ramach dofinansowania z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zaopatrzenia w sprzęt do utrzymania urządzeń wodnych służących zabezpieczeniu gospodarstw rolnych przed zalaniem, podtopieniem lub nadmiernym uwilgoceniem spowodowanym przez powódź lub deszcz nawalny.

LPW Bydgoszcz

GSW Dobrcz inwestycje

W ostatnich latach skorzystaliśmy z programu rządowego z którego mogliśmy przeznaczyć 1 mln. zł. na zaopatrzenie w sprzęt do utrzymywania urządzeń wodnych służących zabezpieczeniu gospodarstw rolnych przed zalaniem, podtopieniem lub nadmiernym uwilgoceniem spowodowanym przez powódź lub deszcz nawalny.

Pierwszy wniosek złożyliśmy w 2019 roku i zakupiliśmy wtedy koparko- ładowarkę JCB 4CX, przyczepę rolniczą 4- tonową, rębak do gałęzi i 3 kosy spalinowe. Całkowita wartość wynosiła 625 tys. zł. brutto, a dofinansowanie z ARiMR wyniosło ok 400 tys. zł.

Kolejny wniosek złożyliśmy w 2022 roku i w ub. roku zakupiliśmy ciągnik Valtra 125 KM , do niego wykaszarkę na wysięgniku 6m z wymiennymi końcówkami do koszenia, odmulania i frezowania pni. Kupiliśmy także udrażniarkę do rur melioracyjnych. Całkowita wartość tego sprzętu to 580 tys zł brutto, dofinansowanie z ARiMR wyniosło 380 tys. zł.

W 2023 roku złożyliśmy wniosek na budowę zastawek małej retencji na rowach melioracyjnych. Jesteśmy w trakcie ich montażu, będzie zamontowanych 11 szt.. Dofinansowanie z ARiMR wyniesie 220 tys. zł. W związku z tym wykorzystamy całą pulę przeznaczoną w tym programie, czyli 1 mln. zł.

LPW Chełmno

Renowacja zbiornika wodnego służącego małej retencji.

Gmina Papowo Biskupie; obręb Zegartowice

Inwestycja odbywa się u rolnika indywidualnego na jego gruntach własnych

Inwestycja jest na etapie wdrażania. Plac pod inwestycję jest wstępnie przygotowany. Operacja jest zakwalifikowana do realizacji w ramach środków budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Miejsce w którym planowana jest budowa zbiornika położone w niecce. W wyniku budowy zbiornika, wody gruntowe z terenów okalających zbiornik będą w nim gromadzone, umożliwiając korzystanie z wód opadowych dla celów gospodarstwa rolnego. W przeszłości w miejscu przeznaczonym pod zbiornik znajdowało się oczko śródpolne. W okresach wiosennych, w miejscu tym gromadzą się wody roztopowe i opadowe. Do chwili obecnej została wykonana cała potrzebna dokumentacja techniczna w tym operat wodnoprawny, zgłoszenie budowy druk PB-2 do Starostwa Powiatowego, zgłoszenie wodnoprawne do PGW WP NW w Chełmnie. Została podpisana umowa z Zarządem Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Partnerem zadania jest Urząd Marszałkowski - dotacja z Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych, które są przeznaczane na dofinansowanie budowy dróg rolniczych i małą retencję wodną dla starostw, gmin i rolników indywidualnych. Szacowany koszt operacji to 33937,58 zł, wartość dofinansowania z UM max. 7500zł. Udział finansowy województwa nie może przekroczyć 75 % wartości kosztów powykonawczych zadania, wykazanych w rozliczeniu zadania, z uwzględnieniem wysokości dotacji w kwocie 75 000 zł do 1 ha budowy renowacji zbiornika małej retencji.

Oczekiwane rezultaty to ograniczenie możliwości okresowych podtopień na okolicznych gruntach - uprawy w otoczeniu zbiornika nie będą wymakały.

LPW Lipno

Lokalne Partnerstwo Wodne Powiatu Lipnowskiego zostało utworzone 03.10.2022r. na spotkaniu w Tłuchowie. Partnerstwo utworzyło 14 podmiotów. Na terenie powiatu Lipnowskiego działają 4 Gminne Spółki Wodne, które również mają swoich przedstawicieli w Lokalnym Partnerstwie Wodnym. W 2021r. Gminna Spółka Wodna w Tłuchowie, oraz GSW Dobrznianka – Dobrzyń nad Wisłą skorzystały z programu m.in. dedykowanego dla Spółek Gminnych „Wsparcie na inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej”.

Dzięki wyżej wymienionemu wsparciu, GSW Tłuchowo zakupiło: ciągnik New Holland 130KM, koparkę marki CASE, przyczepę z 3 stronnym wywrotem, kosiarkę z wysięgnikiem, oraz wuko do udroźniania przepustów. GSW Dobrznianka zakupiła: koparkę, piłę talerzową na wysięgniku, kosiarkę na wysięgniku, rębak do gałęzi, mulczer, oraz odmularkę do rowów. W 2023r. Gminna Spółka Wodna w Tłuchowie po odbyciu już przetargu, wzbogaci swój park maszynowy w ciągnik o mocy 50KM, rębak do gałęzi, przyczepę, oraz kosiarkę do wykaszania rowów.

LPW POWIATU TORUŃSKIEGO

Działalność pro-retencyjna na terenie LPW powiatu toruńskiego w ostatnich latach nabiera rozpędu. Przykładem takich działań może być zadanie wykonane przez GSW Łysomice. Renowacja zbiornika wodnego służącego małej retencji o powierzchni 0,2700 ha, w obrębie geodezyjnym Kamionki Duże. Kolejnym przykładem dbania o zasoby wodne jest inwestycja wykonana przez Gminę Chełmża. Renowacja zbiornika wodnego - stawu w m. Nawra, o powierzchni 0,1 ha pozwoliła nie tylko na zmagazynowanie znacznych zasobów wodnych, lecz przywróciła to miejsce mieszkańcom, którzy zyskali miejsce na rekreację i wypoczynek przy suchym, dotychczas, stawie.

GSW w Chełmży zaplanowało szeroko zakrojone działania na rzecz retencji przy wsparciu ARiMR oraz Urzędu Marszałkowskiego. Obecnie realizowana jest inwestycja polegająca na konserwacji rowów odwadniająco – nawadniających, które regulują poziom wód na gruntach przyległych. Kolejnym zaplanowanym etapem jest szeroko zakrojona akcja konserwacji istniejących, oraz wykonania nowych zbiorników retencyjnych na terenie całej gminy. Przewidywany efekt to zatrzymanie przeszło 200 000,00m³ wody, którą można wykorzystać w rolnictwie.

Renowacja zbiornika wodnego – Kamionki Duże

Zadanie zrealizowane przez Gminną Spółkę Wodną w Łysomicach

Celem działania Gminnej Spółki Wodnej w Łysomicach, jaki powinien zostać osiągnięty poprzez renowację zbiorników wodnych na terenie Gminy Łysomice jest poprawa gospodarowania wodą. Zadanie zostało zrealizowane w miejscowości Kamionki Duże, gmina Łysomice w okresie od 22.09.2023 do 13.10.2022 r.

Zbiorniki wodne pełnią bardzo ważną funkcję - do ich najważniejszych zadań należą: magazynowanie wody wykorzystywanej do celów gospodarczych, poprawa bilansu wodnego w najbliższej okolicy, zachowanie wody deszczowej w miejscu gdzie spadła.

Zbiorniki wodne są także miejscami rekreacji, ostoją fauny i flory. Przechowywanie nadmiaru wody zebranej podczas okresów intensywnych opadów ma na celu stworzenie zapasu wody, która będzie wykorzystywana w okresach suszy. Wszystkie działania Gminnej Spółki Wodnej w Łysomicach w zakresie wykonania, utrzymania, oraz właściwej eksploatacji urządzeń, w tym urządzeń wodnych prowadzą do racjonalizacji gospodarki wodą. Retencja to skuteczna metoda spowalniania procesów związanych z występowaniem suszy.

Renowacja dotyczyła zbiornika wodnego służącego małej retencji o powierzchni 0,2700 ha, w obrębie geodezyjnym Kamionki Duże. Zakres podjętych działań to: oczyszczanie zbiornika wodnego, roboty ziemne, odkrzaczenie, wykoszenie porostów ze skarp, oczyszczenie terenu z resztek budowlanych i śmieci, wywóz gałęzi, profilowanie skarp wraz z obsianiem trawami, konserwacja odpływu i dopływu, faszynowanie stopy skarp.

Partnerem uczestniczącym we wdrażaniu poszczególnych zadań w ramach inwestycji oraz inwestorem jest Gmina Łysomice. Całkowity koszt wykonanej inwestycji to 70.928,18 zł. Wykonanie zadania było możliwe, dzięki wsparciu Gminy Łysomice.

Poprzez realizację w/w zadania osiągnęliśmy zakładane cele jakimi są: magazynowanie wody, spowalnianie procesów suszowych a także stworzenie nowego miejsca rekreacyjnego dla mieszkańców Kamionek Dużych. Ważne jest też to, że w pobliżu zbiornika jest już boisko oraz plac zabaw dla dzieci wraz z zagospodarowanym terenem rekreacyjnym. Gminna Spółka Wodna w Łysomicach w przyszłości planuje odbudowę innych zbiorników wodnych na terenie Gminy Łysomice służących mieszkańcom gminy.

Renowacja zbiornika wodnego - stawu w miejscowości Nawra, Gmina Chełmża

Zadanie realizowane przez Gminę Chełmża

Celem działania jest regulacja stosunków wodnych i tym samym poprawy gospodarowania wodą na terenie LPW. Zadanie jest w trakcie realizacji

Zakres podejmowanych działań to: pogłębianie (wyczyszczenie namułów), wywóz ziemi i zagospodarowanie jej, wybagrowanie, skarpowanie.

LPW Inowrocław

Przykładem indywidualnej inwestycji na terenie powiatu inowrocławskiego jest instalacja dla małej retencji na rowie melioracyjnym wykonana przez p. Pawła Barczaka w miejscowości Wybranowo. Uzyskanie efektu retencyjnego zyskano poprzez kontrolę wypływu wód z sieci melioracyjnej pól uprawnych. Zainstalowano studzienkę melioracyjną u ujścia głównych spływów wód do rowów. Aby zwiększyć funkcjonalność takich obiektów konieczne będzie utrzymanie rowu w dobrym stanie technicznym, wyposażonego w zastawki oraz posiadającego zbiorniki retencyjne dające możliwość gromadzenia nadmiaru wód opadowych. Uzyskane efekty to stabilizowanie plonowania - poprawnie działający system drenarski zabezpiecza pola uprawne przed efektami deszczy nawalnych, możliwość wykorzystania wody z drugiego obiegu daje widoczne oszczędności. Obiekt wykonany na rowie melioracyjnym był przedmiotem dużego zainteresowania uczestników podczas konferencji i posiedzenia Rady Partnerstw Wodnych Woj. Kujawsko-Pomorskiego, która odbyła się 18.04.2023 roku w Rojewie.

LPW Wąbrzeźno

Gmina Miasto Wąbrzeźno wydała, niezależnie od działań LPW, broszurę informacyjną dotyczącą zagadnień gospodarowania wodą. Jest to Katalog Dobrych Praktyk Samorządowych w zakresie retencji wodnej i dbałości o racjonalne zarządzanie lokalnymi zasobami wody. Poniżej prezentujemy kilka stron z publikacji liczącej 20 stron. Całość jest do pobrania ze strony internetowej Miasta Wąbrzeźno.

LPW Sępólno Krajeńskie

Na terenie powiatu sępoleńskiego działają prężnie 4 spółki wodne: GSW Kamień Krajeński, GSW Sośno, GSW Sępólno Krajeńskie, GSW Więcbork. Spółki dysponują dobrze wyposażoną bazą maszynową, która umożliwia podejmowanie się wielu zadań. Poniżej kilka przykładów wykonywanych prac i sprzętu.

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

89-122 Minikowo

tel. 52 386 72 00,

e-mail sekretariat@kpodr.pl, www.kpodr.pl

LPW utworzone w 2020 r.

LPW utworzone w 2021 r.
lub w trakcie uzgodnień

LPW utworzone w 2022 r.